Η ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ – ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΚΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Πάφος, Κύπρος

2017

Υποβληθείσα στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Νεάπολις

σε μερική εκπλήρωση

των απαιτήσεων για την απόκτηση

του Πτυχίου του

LLM

Η ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ – ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Επιβλέπων Καθηγητής

ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Κοσμήτορας

Καθηγητής Αντώνης Μανιτάκης

Διευθυντής Προγράμματος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ευχαριστίες

Με τη βοήθεια και τις γνώσεις του κυρίου Θωμά Παπαναστασίου, καθηγητή της σχολής μου κατάφερα να ολοκληρώσω την πτυχιακή μου εργασία. Θα ήθελα να τον ευχαριστήσω καθώς να ευχαριστήσω και τη σύζυγό μου Σωτηρούλα Παπαδαυίδ και τα παιδιά μας Λένα, Θεόδωρο και Χαράλαμπο που με ενθάρρυναν και με στήριξαν στην όλη προσπάθεια που κατέβαλα για την ολοκλήρωση των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος ……...5

Περίληψη ……..7

Abstract ……..8

Κεφάλαιο 1 : Η Νομική Φύση της Οριοθέτησης…….....9

Κεφάλαιο 2 : Η Ιστορική Εξέλιξη της Ελληνικής ΑΟΖ και Ανασκόπηση της ……..12

Κεφάλαιο 3 : Λόγοι Θέσπισης ΑΟΖ και Κήρυξη της από Ελλάδα…...……..…15

Κεφάλαιο 4 : Δικαιώματα και υποχρεώσεις Παράκτιου Κράτους και τρίτων κρατών στην Α.Ο.Ζ …….....16

Κεφάλαιο 5: Δίκαιο Υδρογονανθράκων ……..18

Κεφάλαιο 6: Μέθοδοι Χάραξης ΑΟΖ…….……..……19

Κεφάλαιο 7 : Συμφωνίες για ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσογειο……..……..…….27

Κεφάλαιο 8: Η οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα σε αντικείμενες ή παρακείμενες Ακτές..…….…….32

Κεφάλαιο 9: Προοπτικές Στρατηγικής Συνεργασίας Ελλάδας –Κύπρου-Ισραήλ.…….....34

Κεφάλαιο 10:Συμφωνιες Οριοθέτησης Α.Ο.Ζ μεταξύ Μεσογειακών κρατων……..……..37

Κεφάλαιο 11: Οριοθέτηση Ελληνικής ΑΟΖ…….……44

Κεφάλαιο 12 : Οικονομικά οφέλη από την ανακήρυξη της Ελληνικής ΑΟΖ…...……52

Συμπεράσματα ……..…….57

Βιβλιογραφία……..…….…….61

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η θάλασσα Από την αρχαιότητα αποτελούσε μια ανεξάντλητη πηγή λειτουργιών και πλεονεκτημάτων όσο αφορά σε φυτικούς, ζωικούς οργανισμούς, αλιεύματα και ορυκτό πλούτο. Εξίσου σημαντική είναι και η χρήση της ως πηγή ενέργειας που παράγεται από τα κύματα, τρόπος επικοινωνίας λόγω ναυτιλίας αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και πηγή πνευματικής και ψυχικής ξεκούρασης. Η θάλασσα αποτελεί πλέον έναν από τους πιο σημαντικούς οικονομικούς παράγοντες στην παγκόσμια οικονομία γιατί χρησιμοποιείται από όλα σχεδόν τα κράτη για οικονομικά οφέλη. Επιπλέον αποτελεί ως ένα όριο άμυνας της εδαφικής κυριαρχίας των παράκτιων κρατών. Αυτοί είναι οι κύριοι λόγοι κερδοφόρας αξιοποίησης της και του πλούτου που κρύβει στα θαλάσσια σπλάχνα της.

Λόγω της συνεχής εκμετάλλευσης της θάλασσας, με τις αντίστοιχες σημαντικές εξελίξεις και επιτεύγματα στην τεχνολογία, πρόεκυψαν θέματα ζητήματα θαλάσσιων διεκδικήσεων από τις ενδιαφερόμενες παράκτιες χώρες σε ολοένα και περισσότερες θαλάσσιες περιοχές. Αποτέλεσμα αυτών των διεκδικήσεων ήταν ο σταδιακός διαχωρισμός της θάλασσας σε διάφορες θαλάσσιες ζώνες εθνικής δικαιοδοσίας. Ταυτόχρονα όμως πρόεκυψαν προστριβές ή διαφορετικές σκέψεις μεταξύ των χωρών για την υιοθέτηση εξακριβωμένων κριτηρίων για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών. Η εξόρυξη πολύτιμων υδρογονανθράκων όσο και άλλων μη ζώντων πόρων του βυθού και του υπεδάφους αποτέλεσαν τον πιο σημαντικό λόγο για τη δημιουργία των συνόρων αυτών. Όπως ήταν λογικό αρκετές χώρες προχώρησαν με ανακοινώσεις για νέες ζώνες θαλάσσιας δικαιοδοσίας και σε υποδείξεις συνόρων με άλλες χώρες με σκοπό να αυξήσουν στο μέγιστο βαθμό τις περιοχές με ζώνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας τους.

Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών παρουσίασε αρκετά προβλήματα και χρειάστηκε ιδιαίτερη αντιμετώπιση. Αυτό οφείλεται στους στόχους κάποιων χωρών να επεκτείνουν την κρατική κυριαρχία τους στη θάλασσα και να διευρύνουν το δικαίωμα της ναυσιπλοΐας σε περιοχές πέραν της κρατικής

κυριαρχίας τους. Μέσα από αυτή την πρακτική το ζήτημα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών προκάλεσε περιόδους εντάσεων, αντιπαράθεσης, και αμφισβητήσεων. Οι διάφορες Διεθνείς Συνδιασκέψεις που έγιναν με θέμα το Δίκαιο της θάλασσας, κατέληξαν σε διεθνείς συμβάσεις για το συμβατικό δίκαιο και έγινε προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων σε αντικειμενικές διαδικασίες των θαλάσσιων ζωνών. Η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων έχει αποφέρει τεράστια οφέλη στις παράκτιες χώρες όσο αφορά την τεχνολογία, την οικονομία και στην βιομηχανία. Αυτά τα οφέλη πρόεκυψαν καθώς η συνορεύουσα ζώνη, η υφαλοκρηπίδα, η Αποκλειστική Οικονομική ζώνη και η αιγιαλίτιδας ζώνης, απέκτησαν ισχύ κανόνα δικαίου.

Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα υπάρχουν συνεχιζόμενα προβλήματα οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών τα οποία χαρακτηρίζονται δύσκολα και περίπλοκα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εξελίξεις στην περιοχή της Μεσογείου σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες των χωρών οδήγησαν σε περισσότερες έρευνες για την προστασία των φυσικών τους πόρων καθώς και για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους. Η πρόσφατη ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στη λεκάνη της νοτιοανατολικής Μεσογείου και οι διάλογοι για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης από την Ελλάδα επανέρχονται όλο και πιο συχνά στο προσκήνιο.

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ως έννοια θεσμοθετήθηκε κατά την Τρίτη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας και οι κανόνες της έχουν συμπεριληφθεί στη νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982. Η καθιέρωσή της υπήρξε καθοριστική καθώς θεσμοθετείται μια νέα σημαντική θαλάσσια ζώνη, η οποία παρέχει στα παράκτια κράτη δικαίωμα αποκλειστικής αξιοποίησης των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων πόρων σε πλάτος μέχρι διακόσια ναυτικά μίλια από τις ακτές.

Εφόσον η Ελλάδα έχει κοινά σύνορα δια θαλάσσης με έξι χώρες και οι οριοθετήσεις των θαλάσσιων ζωνών της θα πρέπει να γίνει μετά από σχετικές συμφωνίες, θα επιχειρηθεί να γίνει μια ανάλυση της διεθνούς νομολογίας οριοθετήσεων θαλάσσιων ζωνών μεταξύ γειτονικών κρατών από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να καταγράψει την εξέλιξη του διεθνούς δικαίου για την οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών, ενώ ταυτόχρονα θα εξεταστεί η προοπτική ανακήρυξης της Ελληνικής ΑΟΖ και η οικονομική της σημασία. Επίσης γίνεται μια προσπάθεια να εκτιμηθούν τα πιθανά οφέλη που θα αποκομίσει το Ελληνικό κράτος σε περίπτωση ανακήρυξης ΑΟΖ.

Λέξεις κλειδιά**:** Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, Υφαλοκρηπίδα, Χωρική Θάλασσα, Γραμμές Βάσης, Δικαιοδοτικά Όργανα, Ίση Απόσταση, Αρχές Ευθυδικίας, Οριοθέτηση Θαλάσσιων Ζωνών, Αιγαίο Πέλαγος, Νησιά, Καστελόριζο, Αλιεία, Υδρογονάνθρακες, Φυσικοί Πόροι.

ABSTRACT

Developments in the Mediterranean regarding the economic activities of the country led to further investigations to safeguard their natural resources and for the demarcation of their maritime zones and thus after the recent discovery of oil reserves in the Basin of southeastern Mediterranean region, the debate on the determining the Exclusive Economic Zone of Greece returns lately more and more frequently in the limelight.

The Exclusive Economic Zone (EEZ) as a concept was established at the Third UN Conference on the Law of the Sea and the rules that govern it were included in the new Convention on the Law of the Sea of 1982. The introduction of a milestone, as enunciated a new maritime zone of great economic importance, which gives coastal states the right of exclusive exploitation of marine and submarine resources in a maritime zone width up to two hundred (200) nautical miles from the coast.

As Greece is adjacent sea with six (6) states and the delimitation of maritime zones should be done by agreement, will present an analysis of international jurisprudence delimitation of marine areas between neighboring States by international courts in order to reach a conclusion about the possible limits of Greek AOZ. Furthermore this work aims to document the evolution of international law delimiting maritime areas, while considering the prospect proclamation AOZ from Greece and the economic importance of this energy. Finally, there is an attempt to estimate the potential economic benefits that derive Greece where proclamation AOZ, based on existing studies on the existence of hydrocarbons and other energy sources in the southeast Mediterranean basin.

Keywords: Exclusive Economic Zone, Continental Shelf, Territorial Sea, Baselines, Courts, Equidistance, Equity Principles, Delimitation of Maritime Zones, Aegean Sea, Islands, Καστελόριζο, Fisheries, Hydrocarbons, Natural Resources.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Α.Ο.Ζ) αποτελεί σχετικά μια νέα και σημαντική εξέλιξη στο Δίκαιο της Θάλασσας κυρίως σε γεωπολιτικό και οικονομικό επίπεδο παρόλο που αρκετές χώρες δεν έχουν προχωρήσει στην οριοθέτηση της.

Σύμφωνα με τη Νέα Συμφωνία του Δικαίου της θάλασσας (1982), κάθε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να διακηρύξει την Α.Ο.Ζ του, μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια, εάν και εφοσον υπάρχει ελεύθερος ωκεανός, διαφορετικά η Α.Ο.Ζ, φθάνει μέχρι τη μέση γραμμή ή τη μέση απόσταση της απέναντι χώρας, από τη γραμμή βάσης από το σημείο που ξεκινά η αιγιαλίτιδα ζώνη.

Εντός της Α.Ο.Ζ το παράκτιο κράτος μπορεί να ασκεί εκτεταμένες αρμοδιότητες βασικά για οικονομικούς λόγους, εξου και η ονομασία «αποκλειστική οικονομική ζώνη». Στα κράτη αυτά αναγνωρίζονται ταυτόχρονα συγκεκριμένα δικαιώματα και ελευθερίες.

Το δίκαιο της θάλασσας παραπέμπει βασικά σε δύο θεμελιώδεις ζώνες στο θαλάσσιο χώρο ως εξής: την αιγιαλίτιδα ζώνη, στην οποία το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχία και την ανοιχτή θάλασσα, η οποία είναι ανοιχτή για χρήση και κανένα κράτος δεν έχει κυριαρχία και υπάρχει ελευθερία για εκμετάλλευση από τις υπόλοιπες χώρες, «res communis omnium». Στη περιοχή εθνικής δικαιοδοσίας συμπεριλαμβάνονται τα εσωτερικά ύδατα κάθε κράτους. Ακολούθως ήρθε στην επιφάνεια μία άλλη ζώνη, η ειδική ζώνη αλιείας αλλά και μία τέταρτη υποθαλάσσια ζώνη, η υφαλοκρηπίδα.

Με την πρόσφατη σύσταση της Α.Ο.Ζ, πλέον η υφαλοκρηπίδα αλλάζει ονομασία και πλάτος και καθιερώνεται ο διεθνής βυθός, ως ζώνη που ισοδυναμεί με την υφαλοκρηπίδα η οποία αποτελεί πλέον κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας[1]. Κάθε παράκτια χώρα μπορεί να καθορίσει με εσωτερική νομοθεσία, τα όρια των θαλασσίων ζωνών της, χωρίς όμως να ξεπερνά το ανώτατο σημείο που επιτρέπει

[1] Εμμανουήλ Ρούκουνα, Διεθνές Δίκαιο, τεύχος δεύτερο, δεύτερη έκδοση, εκδ. Αντώνη Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ.79-92

το διεθνές δίκαιο. Όταν η παράκτια χώρα της επιτρέπεται να εξαντλήσει τα ανώτατα όρια του πλάτους κάθε θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας ζώνης της, χωρίς ταυτόχρονα όμως να επικαλύπτει οποιαδήποτε θαλάσσια ζώνη, τότε αυτή η οριοθέτηση δεν προκαλεί οποιαδήποτε προβλήματα. Για αποφυγή οποιοδήποτε προστριβών χρειάζεται η σήμανση νοητών θαλάσσιων ή υποθαλασσίων μεθοριακών γραμμών για να καθορίζουν τα θαλάσσια σύνορα των γειτνιαζόντων παράκτιων κρατών. Με την λεπτομερή σήμανση κάποιου συνόρου στην υφαλοκρηπίδα ανάμεσα σε αντικείμενο ή παρακείμενο κράτος, μπορεί να υπολογιστεί και η έκταση του βυθού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η Υπόθεση αλιείας ανάμεσα στη Νορβηγία και το Ην. Βασίλειο το 1955. Για την υπόθεση αυτή το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης σημείωσε ότι «η οριοθέτηση των θαλάσσιων χώρων έχει πάντοτε διεθνή χαρακτήρα», υπό την άποψη ότι δεν μπορεί να εξαρτηθεί από μόνη τη θέληση του παράκτιου κράτους, όπως αυτή ορίζεται στο εσωτερικό δίκαιο. Αν και η οριοθέτηση μπορεί να είναι μονομερή δικαιοπραξία για να έχει όμως ισχύ η οριοθέτηση σε σχέση πάντα προς τρίτα κράτη εξαρτάται από το διεθνές δίκαιο. Αν δεν υπάρχει οποιαδήποτε σχετική συμφωνία η διαδικασία αυτή δεν έχει την δυνατότητα να αυξήσει, ή να καταργήσει ή να μειώσει το δικαίωμα αυτό.

Υπόψη ότι οι έννοιες των ορισμών της οριοθέτησης, της διανομής, του διαχωρισμού και της κατανομής διαφέρουν μεταξύ τους. Η οριοθέτηση έχει σκοπό σε μια ενεργή διαδικασία θεσμοθέτησης ενός θαλάσσιου δικαιώματος σε μια θαλάσσια περιοχή και διαφέρει από την διανομή με την οποία απονέμεται μια ισομερής διανομή μιας προηγουμένως μη οριοθετημένης ζώνης. Λόγω της διαφορετικότητας των στόχων που έχουν η οριοθέτηση και η διανομή, οι διαδικασίες που ακολουθούνται σ' αυτές είναι διαφορετικές. Ο διαχωρισμός είναι διαδικασία περισσότερο ξεκάθαρη καθώς αυτή εμπεριέχει τον διαχωρισμό ενός συνόρου ή την αναγνώριση συνοριακών γραμμών με διάφορα μέσα, διαδικασία που προηγείται της οριοθέτησης[2].

[2] Kriangsak Kittichaisaree, The Law of the Sea and Maritime Boundary Delimitation in South-East Asia, Oxford University Press, 1987, σελ. 9-12

Η διάκριση μεταξύ διανομής και οριοθέτησης απασχόλησε το Διεθνές Δικαστήριο στην *Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969)*[3] και υπήρξε σημείο αναφοράς στην εξελικτική διατύπωση του δικαίου σχετικά με την υφαλοκρηπίδα..

Επομένως η οριοθέτηση της θαλάσσιας ζώνης είναι πολύ δύσκολη λόγω έλλειψης φυσικών στοιχείων στη θάλασσα, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελούν οροθετικά σημεία. Μάλιστα στις περιοχές που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, η γεωμορφολογία του εδάφους είναι αδύνατο να γίνει αντιληπτή με γυμνό μάτι. Σε θέματα που αφορούν την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών εθνικής κυριαρχίας, από τη μια πλευρά υπάρχει η απαγόρευση από την νομοθεσία, δηλαδή στις περιπτώσεις εκείνες που τα κράτη οριοθετούν κανόνες δικαίου και από την άλλη πλευρά υπάρχει απαγόρευση από τα δικαστήρια.

Με την οριοθέτηση επιλέγεται το θαλάσσιο όριο μέσω μιας νοητής γραμμής, όπου εκεί που σταματά η κυριαρχία και η δικαιοδοσία ενός κράτους, αρχίζει η κυριαρχία ενός άλλου. Όσον αφορά την οριοθέτηση των εθνικών ή εσωτερικών υδάτων, της αιγιαλίτιδας και συνορεύουσας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της A.O.Z, έχουν παρατηρηθεί τα ακολουθα ππροβληματα: 1. Η οριοθέτηση κατά τη διαδικασία επιλογής ενός κατάλληλου θαλάσσιου χώρου, 2. Η απόφαση οσο αφορα τον καθορισμο του θαλάσσιου ορίου και 3. Η σήμανση και ο τελικός προσδιορισμός της νοητής γραμμής.

Από τα πιο πάνω διαφαίνεται ότι μπορούν να υπάρξουν οι εξής περιπτώσεις: α) οριοθέτηση διαφορετικών κατηγοριών ζωνών που ανήκουν στην ίδια χώρα, β) οριοθέτηση εξωτερικού ορίου μίας θαλάσσιας ζώνης, κήρυξη δηλαδή από μέρους ενός κράτους ζώνης εθνικής κυριαρχίας (αιγιαλίτιδα ζώνη) και έπειτα εθνικής δικαιοδοσίας, όταν το κράτος βρίσκεται σε τέτοια γεωγραφική θέση που μπορει συμφωνα με το δίκαιο της θάλασσας να διεκδικήσει τα όρια των θαλάσσιων ζωνών του σε όλη την δυνατή έκταση γ) οριοθέτηση μεταξύ κρατών για να διευκρινιστούν τα όρια μεταξύ τους, όταν βρίσκονται σε γεωγραφική θέση που υπάρχει επικάλυψη ζωνών, είτε γιατί οι ακτές τους είναι απέναντι η μία σε σχέση με την άλλη, είτε γιατί οι ακτές τους είναι παρακείμενες.

3.North Sea Continental Shelf Case(1969), ICJ Rep. 1969,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΟΖ ΚΑΙ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ

Μέχρι την δεκαετία του 1950, οι θαλάσσιες ζώνες εκτός της αιγιαλίτιδας ζώνης θεωρούνταν από την διεθνή κοινότητα ως μέρος της ανοικτής θάλασσας για την οποία καμία χώρα δεν ασκούσε κυριαρχικά δικαιώματα. Η παράκτια χώρα είχε αποκλειστικά δικαιώματα αλιείας μονο για τα εσωτερικά του ύδατα και στην αιγιαλίτιδα ζώνη. Από τον 19^{ον} όμως αιώνα κάποια κράτη ήρθαν σε συμφωνίες για την διαχείριση της αλιειας σε περιοχές της ανοικτής θάλασσας. Από τον 20^{ο} αιώνα όμως η σημασία του έλεγχου και της διαχείρισης των αλιευμάτων στην διεθνή θάλασσα που ήταν παρακείμενη στην αιγιαλίτιδα ζώνη αποκτά συνεχώς και περισσότερη αξία.

Περί τα τέλη του 20ού αιώνα έχει αναγνωριστεί η ιδέα του διαμοιρασμού των θαλασσίων περιοχών λογω Α.Ο.Ζ., με σκοπό να υπάρχει καλύτερος έλεγχος των αλιευτικών υποθέσεων εκτός εθνικών υδάτων.

Προηγουμένως, τα εθνικά ύδατα μιας χώρας εκτείνονταν για 3 ν.μ από την ακτογραμμή της. Ακολούθως τα εθνικά ύδατα επεκτάθηκαν στα 12 ναυτικά μίλια. Στις αρχές του 1970, το Εκουαδόρ απαιτούσε να επεκταθούν τα εθνικά του ύδατα στα 200 ν.μ. Όταν οι αρχές του Εκουαδόρ προχώρησαν σε κατάσχεση αμερικανικών αλιευτικών, οι Η.Π.Α υποχρεώθηκαν να πληρώσουν βαριά πρόστιμα για παραβίαση περιοχής εθνικής κυριαρχίας. Η πιο πάνω υπόθεση εξεταστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με την σύμφωνο γνώμη των Η.Π.Α. Αυτή ήταν η αρχή, για να τεθούν οι βάσεις για να καθιερωθούν τα 12 ν.μ ως το όριο των εθνικών υδάτων ενός κράτους. Επιπρόσθετα, με την Τρίτη Σύμβαση του Ο.Η.Ε για το Δίκαιο της Θάλασσας, που πραγματοποιήθηκε το 1982, ορίστηκε η Α.Ο.Ζ στα 200 ν.μ, κάτι που είχε και διεθνή αναγνώριση. Σχετικό είναι το Άρθρο 55, του μέρους Ε΄ της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα εξής: *΄΄Ειδικό νομικό καθεστώς της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης:Ή αποκλειστική οικονομική ζώνη ορίζεται ως η θαλάσσια περιοχή πέραν και εφαπτομένης των εθνικών υδάτων, και υπόκειται σε συγκεκριμένο νομικό καθεστώς όπως ορίζεται στο παρόν παράρτημα, υπό το οποίο τα*

δικαιώματα και η δικαιοδοσία του οριζόμενου Κράτους, και τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων Κρατών καθορίζονται από τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης΄΄.

Η Ελλάδα, παρόλο που σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας και τη διεθνή νομοθεσία είχε το δικαίωμα να ορίσει την δική της Α.Ο.Ζ με τις γείτονες χώρες, δεν το έχει πράξει μέχρι σήμερα.

Η θέση της Τουρκίας είναι ότι το Αιγαίο είναι μια ημίκλειστη θαλάσσια περιοχή και γι' αυτό πρέπει να τεθεί υπό ειδικό καθεστώς, σε αντίθεση με άλλες ημίκλειστες θάλασσες όπως είναι η Αδριατική και η Μαύρη Θάλασσα η οποία είναι πλήρως κλειστή. Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη Συνθήκη του Ο.Η.Ε για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η Συνθήκη αυτή αναφέρει ότι, τα εθνικά ύδατα μιας χώρας μπορούν να επεκταθούν στα 12 ναυτικά μίλια. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η Τουρκία παρόλο που δεν συμφωνεί με το σχετικό άρθρο της Συνθήκης, εντούτοις επέκτεινε τα εθνικά της ύδατα στη Μαύρη Θάλασσα στα 12 ν.μ. Κατά την επικύρωση της Συνθήκης το 1995 από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, η Τουρκία απείλησε ότι θα αποτελούσε αιτία πολέμου (casus belli) η οποιαδήποτε προσπάθεια της Ελλάδας να επεκτείνει τα εθνικά της χωρικά ύδατα περισσότερο πέρα των 6 ν.μ καθώς αυτό θα ισοδυναμούσε με προσπάθεια περιορισμού της προσβολή της εθνικής της κυριαρχίας. Με την έναρξη της Αραβικής Άνοιξης, έχει παρατηρηθεί μια επιφύλαξη εκ μέρους της Λιβύης να προχωρήσει σε υπογραφή οποιαδήποτε συμφωνίας,

την ίδια ώρα που η κυβέρνηση του Ισραήλ έχει αναγνωρίσει ήδη τις ΑΟΖ της Κύπρου και της Ελλάδας. Το Ισραήλ μάλιστα σχεδιάζει να γίνεται η μεταφορά του φυσικού αερίου από το γιγάντιο κοίτασμα Λεβιάθαν, μέσω υποθαλάσσιου αγωγού ο οποίος θα περνά και μέσα από την Α.Ο.Ζ της Ελλάδας. Η αναγνώριση της Ελληνικής Α.Ο.Ζ από το Ισραήλ, αποκτά ιδιαίτερη στρατηγική και πολιτική σημασία διότι θα αποτελέσει ισχυρό διαπραγματευτικό «χαρτί» για τις μελλοντικές δίκαιες ελληνικές διεκδικήσεις. Είναι παραδεκτό ότι μια τέτοια σύμπραξη θα αποτελέσει μια ισχυρή πολιτική και ενεργειακή συμμαχία μεταξύ της Ελλάδας, Κύπρου και του Ισραήλ. Την εξόρυξη και παραγωγή έχει αναλάβει η αμερικανική εταιρεία *American Noble Energy Ltd*[4]. Ο ισραηλινός υπουργός εξωτερικών Gaby Levy, δήλωσε στην τουρκική εφημερίδα *Hürriyet Daily News & Economic Review*: *"Κατ' ουσίαν, στην απόπειρα να προστατέψουμε και να εξασφαλίσουμε τα ισραηλινά συμφέροντα στη Μεσόγειο, το Ισραήλ υποχρεώθηκε να οριοθετήσει επίσημα τα θαλάσσια σύνορά του"*[5].

[4] . Ελλειψει συμφωνιας δυνανται τα κρατη να αποδεχονται μια γεωγραφικη γραμμη ως de facto γραμμη οριοθετηση.
[5] . Η συμφωνια μεταξυ Γαλλιας και Ισπανιας (1974) αγνοησε τα χαντακι του Cap Breton. Η συμφωνια μεταξυ Κουβας και Αιτης (1977) ιδρυσε γραμμη ισης αποστασης χωρις να λαβει υποψη το χαντακι Cayman ενώ η οριοθετηση Ινδιας και Ταιλανδης (1978) δεν συνυπολογισε την λεκανη Andaman , όπως και η συμφωνια ΗΠΑ-Βενεζοθελας την λεκανη της Βενεζουελας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΛΟΓΟΙ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΑΟΖ ΚΑΙ ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ

Η επέκταση των δικαιωμάτων της παράκτιας χώρας πέρα από τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης πρόεκυψε το 1930 στην συνδιάσκεψη της Χάγης για το δίκαιο της θάλασσας. Είχε αναγνωριστεί τότε πως η προστασία των διάφορων πόρων της θάλασσας απαιτεί φροντίδες τοσο στην αιγιαλίτιδα ζώνη όσο και στα ύδατα των ακτών.

Η σημασία για την δημιουργία Α.Ο.Ζ είχε δοθεί από εκείνα τα κράτη που δεν είχαν υφαλοκρηπίδα από γεωλογική έννοια, επειδή η απόκλιση του βυθού είναι πολύ μεγάλη σε μικρή απόσταση από τις ακτές τους. Μετά την σύμβαση της Γενεύης το 1958 για την υφαλοκρηπίδα, μερικές χώρες βρέθηκαν σε μειονεκτικότερη θέση και προχώρησαν για να εξασφαλίσουν τους φυσικούς θαλάσσιους πόρους.

Την δεκαετία του 1960, καποιες χώρες της Λατινικής Αμερικής για να προστατευσουν το βιολογικό περιβάλλον των θαλασσών τους, εξήγγειλαν επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης τους σε πλάτος 200 ναυτ. μιλίων. Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής ονόμασαν αυτή την ζώνη ως «πατρογονική θάλασσα», ενώ οι μεγάλες δυνάμεις πρότειναν μια άλλη ονομασία, την αναγνώριση προτιμήσεως υπέρ του παράκτιου κράτους για την αλιεία εκτός των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης. Σήμερα αρκετά κράτη έχουν κηρύξει Α.Ο.Ζ σε πλάτος 200 μιλίων, ενώ και η Ε.Ε έχει υιοθετήσει παρόμοιο θεσμό στη Βόρεια θάλασσα και τον Ατλαντικό. Σύμφωνα με το ΔΔΧ, η Α.Ο.Ζ αποτελεί καθιερωμένο και εθιμικά διεθνή θεσμό.

Η διαμόρφωση των όρων του διεθνούς δικαίου που αφορά την ΑΟΖ είναι θετικη για την Ελλάδα καθώς της επιτρέπει την επέκταση της δικαιοδοσίας της σε μεγάλο βαθμό ως προς τα δικαιώματα που έχει σε σχέση με τις δραστηριότητες και την χρήση της θάλασσας. Παράλληλα αναγνωρίζει δικαίωμα ΑΟΖ σε όλα τα νησιά της με την εξαίρεση βέβαια των βράχων που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη ζωή ή δεν υπάρχει οποιαδήποτε οικονομική ζωή. Σε περίπτωση υιοθέτησης Ελληνικής Α.Ο.Ζ στο Αιγαίο θα προσδώσει δυναμική στην παρουσια της σε αυτή την περιοχή διασφαλίζοντας την πολιτική και οικονομική ενότητα του νησιώτικου χώρου. Παράλληλα το πρόβλημα της παράνομης αλιείας και της προστασίας των αλιευτικών και άλλων πόρων θα αντιμετωπιστεί με επιτυχία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΚΤΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΟΖ

Σύμφωνα με το άρθρο 56(1) της Σύμβασης του ΔΘ, η παράκτια χώρα εντος της ΑΟΖ ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για την εκμετάλλευση και εξερεύνηση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη αλλά και του θαλάσσιου βυθού. Ταυτόχρονα ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και οικονομική εκμετάλλευση των θαλάσσιων υδάτων, των ρευμάτων και ανέμων. Έχει ακόμα την δικαιοδοσία για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, την θαλασσια επιστημονική έρευνα και την εγκατάσταση και χρήση τεχνικών νήσων. Ακόμα διατηρεί δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις σύμφωνα με τη Σύμβαση ΔΘ.

Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων η παράκτια χώρα θα πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων χωρών και να ενεργεί εντος του σκεπτικού των διατάξεων της Σύμβασης ΔΘ. Ακόμα η παράκτια χώρα πρέπει να αναγνωρίζει υπό ορισμένους όρους, τη συμμετοχή τρίτων χωρών στο πλεόνασμα της επιτρεπομένης αλιείας εντος της ΑΟΖ.

Θα πρέπει ακόμα να επισημανθει και η βαρύνουσα σημασία που έχει το όρθρο 56(3) της Σύμβασης ΔΘ, σύμφωνα με το οποίο τα δικαιώματα της παράκτιας χώρας στο βυθό και στο υπέδαφος της Α.Ο.Ζ ασκούνται σύμφωνα με τις κανονισμούς της Σύμβασης για την υφαλοκρηπίδα.

Σύμφωνα με το άρθρο 58 (1) Σύμβασης ΔΘ, στην Α.Ο.Ζ όλες οι χωρες απολαμβάνουν τις ελευθερίες της ναυσιπλοΐας, της υπέρπτησης, της τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών καθώς και άλλες διεθνώς νόμιμες χρήσεις της θάλασσας που έχουν σχέση με αυτά τα δικαιώματα καθώς και άλλες ελευθερίες που σχετίζονται με την λειτουργία των πλοίων και αεροσκαφών και που είναι συμβατές με τις διατάξεις της Σύμβασης.

Παρόλο που η θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται εντος της Α.Ο.Ζ δεν αποτελεί ανοικτή θάλασσα, εντουτις τα τρίτα κράτη απολαμβάνουν κάποιες συγκεκριμένες ελευθερίες. Σημαντικό δικαίωμα για τα τρίτα κράτη αποτελεί το δικαίωμα των τρίτων κρατών ότι αν το παράκτιο κράτος δεν εκμεταλλεύεται τους

ζωντανούς φυσικούς πόρους εντος της ΑΟΖ του, τότε τα τρίτα κράτη έχουν το δικαίωμα για εκμετάλλευση. Το άρθρο 62 της Σύμβασης ΔΘ είναι σχετικό.

Όσο αφορά τις υποχρεώσεις των τρίτων χωρών στην Α.Ο.Ζ, αυτές καθορίζονται στο άρθρο 58(3) της Σύμβασης ΔΘ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό οι τρίτες χώρες έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των καθηκόντων τους στην Α.Ο.Ζ, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της παράκτιαςυ χώρας. Επίσης θα πρέπει να υπακούουν τους νόμους και κανονισμούς που υιοθετούνται από τη παράκτια χώρα για να μην έρχονται σε αντίθεση με τις ειδικές ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ για την Α.Ο.Ζ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΔΙΚΑΙΟ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ

Η Ελλάδα το 1995 είχε καταθέσει την πιο κάτω δήλωση κατά την επικύρωση της Σύμβασης ΔΘ:*΄΄Η Ελλάδα επικυρώνοντας τη Σύμβαση των Η.Ε για το δίκαιο της θάλασσας διασφαλίζει όλα τα δικαιώματα της και αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Σύμβαση. Η Ελλάδα θα αποφασίσει πότε και πως θα ασκήσει τα εν λογω δικαιώματα σύμφωνα με την εθνική στρατηγική. Τούτο δεν σημαίνει κατέλαχιστον απεμπόληση εκ μέρους της Ελλάδας των δικαιωμάτων αυτών¨.*

Σημαντικός σταθμός για την οριοθέτηση της Ελληνικής Α.Ο.Ζ αποτελεί η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και της Αλβανίας της 27^{ης} Απριλίου που αφορά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και των άλλων θαλασσίων ζωνών, συμπεριλαμβανομένης της Α.Ο.Ζ και της επέκτασης των χωρικών υδάτων στο ανώτατο επιτρεπτό όριο. Παρόλο που το 2010 το Αλβανικό Συνταγματικό Δικαστήριο την έκρινε αντισυνταγματική, το Ελληνικό κράτος έχει δηλώσει ότι σέβεται την συμφωνία και την συμφωνηθείσα οροθετική γραμμή.

Η Ελλάδα αν δεν επεκτείνει ή δεν κατοχυρώσει την επέκταση της δικαιοδοσία της με άλλες γειτονικές χώρες όπως έπραξε και με την Αλβανία, ο Ελληνικός Θαλάσσιος χώρος ίσως να αποτελέσει την τελευταία περιοχή στον χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου, όπου δεν θα έχει θεσπιστεί η Α.Ο.Ζ και το όριο των χωρικών της υδάτων θα είναι περιορισμένο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6
ΜΕΘΟΔΟΙ ΧΑΡΑΞΗΣ Α.Ο.Ζ

Σύμφωνα με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας του 1982 για την χάραξη της Α.Ο.Ζ, δεν είναι υποχρεωτικό για ένα κράτος να ακολουθει μια συγκεκριμένη μέθοδο χάραξης του εξωτερικού ορίου της. Οι μέθοδοι είναι οι ίδιοι που χρησιμοποιούνται για την χάραξη του εξωτερικού ορίου της αιγιαλίτιδας ζώνης. Οι μέθοδοι χάραξης της ΑΟΖ αναλύονται πιο κάτω:

Μέθοδος της παράλληλης χάραξης

Στην μέθοδο αυτή η χάραξη είναι μια παράλληλη γραμμή η οποία ακολουθεί την ακτή του κράτους και εφαρμόζεται συνήθως σε ακτές που είναι συνεχής. Η ακτή και η παράλληλη της δημιουργούν μια θαλάσσια περιοχή η οποία εξαρτάται από το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης που ορίζει το κράτος, που είναι το εσωτερικό όριο της Α.Ο.Ζ και από αυτό χαράσσεται το εξωτερικό της όριο.

Μέθοδος της πολυγωνικής χάραξης

Στην μέθοδο αυτή η χάραξη γίνεται με ευθείες παράλληλες προς τις γραμμές βάσης οι οποίες ενώνουν τα ακρωτήρια του κράτους και με βάση αυτές δημιουργείται και το εξωτερικό όριο της Α.Ο.Ζ.

Μέθοδος του ημικυκλίου

Στην μεθοδο αυτή επιλέγονται συγκεκριμμενα σημεία της ακτής τα οποία χρησιμοποιούνται για την χάραξη της γραμμής. Τα σημεία αυτά έχουν απόσταση από την ακτή όσο το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης το οποίο όρισε το κράτος. Με κέντρο το καθένα από αυτά και με αχτίνα ίση με το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης χαράσσονται οι περιφέρειες των κύκλων που τέμνονται μεταξύ τους σε δυο σημεία. Όταν ενωθούν τα σημεία τομής δυο κύκλων με τόξο αποτελεί το εξωτερικό σημείο της Α.Ο.Ζ.

Το σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο αποτελείται από κανόνες οι οποίοι σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών ανιχνεύονταν σε συγκεκριμένη ρύθμιση στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958, στην οποία θεσπίστηκαν αρχικά οι κανόνες οριοθέτησης στο δίκαιο της θάλασσας. Συμφωνα με την Πρώτη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1958 η αρχή της ίσης απόστασης (equidistance principle, μέση/πλάγια γραμμή), έχει θεσπιστεί ως ο βασικός κανόνας οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης

με την εξαίρεση των «ειδικών περιστάσεων». Σχετικο είναι το άρθρο 12, της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη το οποίο αναφέρει ότι σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων χωρών, η οριοθέτηση γίνεται με βάση τη μέση γραμμή που χαράσσονταν από τα κοντινότερα σημεία επί των γραμμών βάσης, από τις οποίες μετριούνταν η αιγιαλίτιδα ζώνη των κρατών. Αυτό δεν έγινε όταν η οριοθετική γραμμή μπορούσε να χαράκτεί με άλλο τρόπο λόγω ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων που καθιστούσαν υποχρεωτική άλλη μορφή οριοθέτησης. Χαρακτηριστική είναι η *Υπόθεση Ελ-Σαλβαδόρ/Ονδούρα*[6], που αφορούσε το νομικό καθεστώς του κόλπου Fonseca. Το Δικαστήριο στην πιο πανω υπόθεση, αποφάσισε ότι το καθεστώς του κόλπου εντάσσονταν στα ιστορικά εσωτερικά ύδατα, που συνείχαν το Ελ Σαλβαδόρ, Ονδούρα και Νικαράγουα αφού αυτά είχαν αδιαίρετα οφέλη στις θαλάσσιες ζώνες προς τη θάλασσα στη γραμμή που έκλεινε τον κόλπο.

Να σημειωθεί ότι αν και το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης επεκτάθηκε στα 12 ν.μ., ο πιο πάνω κανόνας, με ελάχιστες αλλαγές, ενσωματώθηκε στις ρυθμίσεις που εισήγαγε η Τρίτη Συνδιάσκεψη την Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στη σύμβαση ΔΘ 1982 και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 αυτής προβλέπονταν ότι «όταν οι ακτές δύο κρατών είναι παρακείμενες ή βρίσκονται η μια απέναντι από την άλλη, κανένα από τα δύο κράτη δε δικαιούται, εκτός αν υπάρχει συμφωνία περί του αντιθέτου μεταξύ τους, να εκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη του πέραν της μέσης γραμμής, της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσης, από τα οποία μετριέται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα δύο κράτη. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, ωστόσο, σε περιπτώσεις που υπάρχουν ιστορικοί τίτλοι ή άλλες ειδικές περιστάσεις, που καθιστά αναγκαία την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης των δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο». Η ύπαρξη ενός ιστορικού τίτλου από τα υπόλοιπα μέρη της συμφωνίας βασίζεται σε ορισμένες προϋποθέσεις, που κατά τρόπο πάγιο απαιτείται να συντρέχουν σε κάθε περίπτωση. Από τα πιο πάνω είναι φανερό, ότι το άρθρο αυτό επαναλαμβάνει με μικρές μόνο φραστικές αλλαγές τη ρύθμιση του άρθρου 12 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη. Η διάταξη αυτή ενσωματώνει εθιμικό κανόνα, στοιχείο που προκύπτει τόσο από την πανομοιότυπη διατύπωση των δύο συμβατικών ρυθμίσεων, όσο και από το

[6] www.icj-cij.org

γεγονός ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης καθιερώνουν την αρχή της ίσης απόστασης ως τη βασική μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε περίπτωση κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Στις πιο πολλές περιπτώσεις παρατηρείται η εφαρμογή ¨η αρχή της ίσης απόστασης,¨ η οποία προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές παράκεινται η μία προς την άλλη, πραγματοποιείται με την πλάγια γραμμή, ενώ προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη γίνεται με τη μέση γραμμή.

Πιο συγκεκριμένα πρέπει να σημειωθει ότι η πλάγια γραμμή είναι μια κάθετη γραμμή επί των ακτών που χωρίζουν δύο κράτη, κάθε σημείο της οποίας απέχει το ίδιο από τα εγγύτερα σημεία από τα οποία μετριέται το εσωτερικό όριο (γραμμή βάσεως) της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους. Η μέση γραμμή είναι μία παράλληλη γραμμή προς τις ακτές των δύο απέναντι κρατών, της οποίας το κάθε σημείο απέχει το ίδιο από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους.

Η μέθοδος χάραξης της γραμμής βάσης διαφοροποιεί και την χάραξη των εξωτερικών ορίων της ζώνης. Με αυτή την μέθοδο ορίζεται από τη διαμόρφωση της ακτής και τη μέθοδο χάραξης της φυσικής γραμμής ή της ευθείας γραμμής βάσης του κάθε κράτους για τον τελικό καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων[7].

Ο σημαντικός κανόνας που θεσπίζεται με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 είναι ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών γίνεται κατ' αρχήν με συμφωνία μεταξύ των κρατών. Ωστόσο όταν δεν γίνει κατορθωτό να επιτευχθεί σχετική συμφωνία επιβάλλεται να εφαρμοστεί η μέθοδος της ίσης απόστασης (μέση γραμμή/πλάγια γραμμή) Οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 συνιστούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων οριοθέτησης ως εξής: 1) οριοθέτηση μπορει να γίνει στη βάση συμφωνίας μεταξύ των αφορούντων χωρων, 2) πιθανή ασυμφωνίας ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης εκτός αν 3) ειδικές περιστάσεις παραπέμπουν σε κάποια άλλη λύση.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ένας κανόνας ο οποίος μπορεί να ερμηνευθεί αναλόγως. Το πρώτο σχόλιο αφορά τις ειδικές περιστάσεις, οι οποίες δεν προσδιορίστηκαν ποτέ με ακρίβεια εκτός από μια αναφορά

[7] Χ.Δίπλα, Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, τόμος Α', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2003, σελ. 262-318

στον ιστορικό τίτλο. Στο σχόλιό της μάλιστα η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου προχώρησε σε περιορισμένες διευκρινίσεις μέσω των αναφορών της στην εξαιρετική ιδιομορφία των ακτών και την παρουσία νησιών ή διαύλων ναυτιλίας. Ωστόσο, οι εργασίες της Επιτροπής απέδειξαν τον λόγο για τον οποίο το άρθρο 12, της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη όπως και το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα αναφέρονταν σε ειδικές περιστάσεις. Αυτή η αναφορά χρησιμοποιήθηκε για να διορθώσει τα συχνά άδικα αποτελέσματα που μπορούσαν να προκύψουν από την εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης. Τα κυρίαρχα κράτη είναι πάντα έξαλλου ελεύθερα να συνάψουν ή όχι συμφωνίες με το ανάλογο περιεχόμενο τους στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου. Το δεύτερο σχόλιο αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στα άλλα δύο στοιχεία του κανόνα: την ίση απόσταση και τις ειδικές περιστάσεις. Υπάρχει μια ιεραρχική σειρά μεταξύ αυτών των στοιχείων καθώς οι ειδικές περιστάσεις εφαρμόζονται μόνο κατ' εξαίρεση. Άρα πρέπει να θεωρούνται στοιχείο υποδεέστερο της ίσης απόστασης. Προκύπτει έτσι μια υπόθεση υπέρ της αρχής της ίσης απόστασης, η οποία θα έπρεπε να αντικρουστεί από την χώρα που υποστηρίζει την ύπαρξη ειδικών περιστάσεων.

Μετά από συνεχείς προσπάθειες, μέσα από τις Διεθνείς Συνδιασκέψεις που ακολούθησαν, χωρίς βέβαια να αποφεύγουν ορισμένες διαφωνίες ανάμεσα στα κράτη, θεσμοθετήθηκε το άρθρο 3 της Σύμβασης του 1982, ΔΘ στο οποίο αναφέρεται πως η κάθε χώρα έχει το δικαίωμα να ορίζει το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του, αλλά σε σημείο που να μην υπερβαίνει τα 12 ν.μ τα οποία μετρούνται από τις καθορισμένες γραμμές βάσης. Με τη θέσπιση του ανώτατου ορίου των 12 ν.μ συμπεραίνεται με σιγουριά πως το πλάτος από μηδέν απόσταση μέχρι τα 12 μίλια έχει πλέον καθιερωθεί εθιμικά. Αυτή την χρονική περίοδο, η αιγιαλίτιδα ζώνη των περισσότερων χωρών φθανει στα 12 ν.μ. σε αντίθεση με την Ελλάδα που συμφώνα με νομοθεσία της με το νόμο 230 του 1936 ο αιγιαλίτιδα ζώνη της είναι στα 6 ν.μ[8] . Τόσο η Ελλάδα, όσο και άλλες χώρες όπου η αιγιαλίτιδα ζώνη τους δεν ξεπερνά τα 12 ν.μ, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο δικαιούνται να οριοθετήσουν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους μέχρι και τα 12 ν.μ. Σε εκείνες όμως τις

[8] Η Σύμβαση ΔΘ 1982 επιβεβαίωσε το δικαίωμα των νησιών σε δική τους αιγιαλίτιδα ζώνη,υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν την de facto επιβεβαίωση του δικαιώματος επέκτασης της Ελλάδας στο Αιγαίο, η Τουρκία αρνήθηκε να υπογράψει τη Σύμβαση διατηρώντας αυτή τη θέση έως σήμερα.
Η Διαφορά για την Υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου και το Κυπριακό Πρόβλημα, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1975, σελ. 11-31

περιπτώσεις που η απόσταση μεταξύ σε ακτές δύο όμορων ή απέναντι κρατών δεν ξεπερνά το άθροισμα της έκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης, τότε το θαλάσσιο όριο ορίζεται στο μέσο της απόστασης μεταξύ των δύο ακτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό της μέσης γραμμής ανάμεσα Κουταντάσι της Τουρκίας και Σάμου.

Στην Γ' Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με θέμα το Δίκαιο της Θάλασσας, η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν αναλύθηκε σε βάθος, λογω του γεγονότος που είχε προκύψει στην υπόθεση της Βόρειας Θάλασσας το 1969. Όπως έχει αναφερθεί από το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή, «*η παραμορφωτική επίδραση που δημιουργείται από συγκεκριμένες ιδιομορφίες της ακτής στις γραμμές χάραξης της ίσης απόστασης παραμένει σχετικά περιορισμένη εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης ενισχύεται, ωστόσο, καθώς κανείς κινείται προς τη θάλασσα*»[9]. Για αυτό τον λόγο, τελικά έγινε αποδεκτό να παραμείνει όπως έχει η διατύπωση του άρθρου 12, της Σύμβασης του 1958 που αφορούσε την Αιγιαλίτιδα Ζώνη. Στο άρθρο σημειώνεται τόσο η αρχή της ίσης απόστασης όσο και οι ειδικές περιστάσεις χωρίς όμως να γίνεται οποιαδήποτε μνεία ή αναφορά σε αρχές επιείκειας. Για αυτόν τον λόγο ο κανόνας για την ίση απόσταση σε ειδικές περιστάσεις, όσον αφορά την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης, έχει λάβει πλέον status εθιμικού δικαίου.

Όσο αφορά το ζήτημα του εξωτερικού ορίου, της μεθόδου οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η παρουσία άλλων κρατών στις περιοχές, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υπόθεση αλιείας μεταξύ Νορβηγίας και Ηνωμένου Βασίλειου το 1951[10]. Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο παρατήρησε πως το πιο πάνω ζήτημα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με τρείς μεθόδους οι οποίες θα μπορούσαν να γίνουν πράξη είτε από μόνες τους, είτε σε συνδυασμό μεταξύ τους. Οι μέθοδοι αυτοί σημειώνονται ως εξής: 1) Στις περιπτώσεις που η ακτή έχει ευθεία γραμμή να γίνεται παράλληλη χάραξη, 2) χρήση της πολυγωνικής μεθόδου και 3) χρήσης μεθόδου του ημικυκλίου συμφώνως της απόφασης του Δικαστηρίου και της Σύμβασης ΔΘ του 1982.

[9] *North Sea Continental Shelf Case(1969),* ICJ Rep. (1969) 3, σελ. 37, παρ. 59
[10] *Fisheries Case (United Kingdom n. Norway) (1951),* 116 ILR 18 no.36

Λόγω της ανεπαρκούς έκτασης της ζώνης αυτής, μέχρι και τη δεκαετία του 1970, έκταση η οποία δεν υπερέβαινε τα τρία μέχρι τα έξι ναυτικά μίλια, οι περιπτώσεις επικάλυψης ανάμεσα στις χώρες ήταν ελάχιστες ενώ σε περίπτωση εκδήλωσης οριοθέτησης, η εφαρμογή γεωμετρικών μεθόδων οριοθέτησης όπως η γραμμή ίσης απόστασης δε δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα στις γραμμές που ήταν σε κοντινή απόσταση από την ακτή. Οι περισσότερες χώρες προχωρούσαν στην οριοθέτηση της ζώνης μετά από συνομιλίες για επίλυση του ζητήματος.

Η επέκταση αυτή είχε ως αποτέλεσμα, ο κανονισμός του 1958 να έχει εφαρμογή σε αρκετές εκτεταμένες θαλάσσιες ζώνες, καθώς η χρησιμοποίηση της γεωμετρικής μεθόδου της ίσης απόστασης μπορούσε να καταλήξει σε σημαντικές εκτροπές ειδικά όταν επρόκειτο για γραμμές 12 ν.μ. όπως ακόμα και σε περιπτώσεις ανωμαλιών της ακτής, οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ιδιάζουσες περιπτώσεις που δικαιολογούσαν απόκλιση από την εφαρμογή της μέσης γραμμής.

Παρόμοια ζητήματα κλήθηκε να λύσει το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση για την Οριοθέτηση των Θαλάσσιων Ζωνών και Εδαφικών Ζητημάτων ανάμεσα στο Κατάρ και το Μπαχρέιν το 2001. Η προσφορά της υποθεσης για το δίκαιο της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης ανάμεσα στα κράτη με τις αντικείμενες ακτές, με την οποία το Δικαστήριο ήρθε σε αντίθεση άποψη για πρώτη φορά, ήταν σπουδαία.[11]

Η φυσική οριοθέτηση ήταν αυτή της υφαλοκρηπίδας και παράλληλα δοκιμάστηκε ένα ενιαίο θαλάσσιο όριο τόσο για την αιγιαλίτιδα ζώνη, όσο και την ΑΟΖ.[12]

Με αυτό τον τρόπο επικυρώθηκε ο κανονισμός του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ του 1982, τον οποίο το Δικαστήριο έκρινε σαν ισόβαρη με τον κανονισμό που αφορά την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ και

[11] Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain), Merits, Judgment, www.icj-cij.org

[12] Η *Υπόθεση για την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών και των εδαφικών ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν(2001)* υπήρξε η μακρότερη υπόθεση στην ιστορία του Δικαστηρίου. Ξεκίνησε το 1991 διήλθε μέσα από την ογκωδέστερη δικογραφία που γνώρισε ποτέ το Δικαστήριο και απόφαση επί της ουσίας εκδόθηκε στις 16 Μαρτίου 2001. Αρχικά η διαφορά αφορούσε την εκμετάλλευση πετρελαίου από το βυθό και το υπέδαφος της θαλάσσιας περιοχής που χωρίζει τα δύο κράτη και η υποβολή της στο Διεθνές Δικαστήριο έγινε με μονομερή προσφυγή του Κατάρ τον Ιούλιο του 1991 βάσει της συμφωνίας των δύο εμπλεκόμενων κρατών, η οποία είχε καταγραφεί στο Πρακτικό της Doha το 1990. Στο κείμενο αυτό, που το Δικαστήριο θεώρησε ότι θεμελιώνει την αρμοδιότητά του στη συγκεκριμένη υπόθεση, τα μέρη ζητούσαν από αυτό να χαράξει ένα ενιαίο όριο μεταξύ των αντίστοιχων περιοχών του βυθού, υπεδάφους και υπερκείμενων υδάτων. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας το Δικαστήριο γνώρισε τη μεγαλύτερη στην ιστορία του απόπειρα στηρίξεως τίτλων κυριαρχίας επί ψευδών και χαλκευμένων αποδεικτικών στοιχείων.

υποβλήθηκε η βασική αρχή βάση της οποίας η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι απαραίτητο να καταλήγει σε δίκαια λύση.

Η αιγιαλίτιδα ζώνη ήταν οπωσδήποτε σημαντικό να οριοθετηθεί, αφού στο νότιο τμήμα της περιοχής που έπρεπε να οριοθετηθεί, η απόσταση ανάμεσα στις ακτές των δύο απέναντι χωρών ήταν μικρότερη από 24 ν.μ με αποτέλεσμα να αφορά μόνο την αιγιαλίτιδα ζώνη το σημείο αυτό. Για αυτό, από την μια στο βόρειο κομμάτι της περιοχής το Δικαστήριο υιοθέτησε τους κανονισμούς που αφορούν την οριοθέτηση τόσο της υφαλοκρηπίδας όσο και της ΑΟΖ, ενώ από την άλλη στο νότιο κομμάτι της περιοχής σημείωσε πως το θαλάσσιο σύνορο έπρεπε να χαραχθεί μόνο με βάση τους κανόνες που σχετίζονται με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συμφώνα με τον σχετικό κανονισμό, η γραμμή ίσης απόστασης θα έπρεπε να είναι το σύνορο, εκτός και αν υπάρχουν τέτοιοι λόγοι που θα ζητούσαν παράκαμψη της γραμμής. Παρόλο τούτου, οι γραμμές βάσης, με τις οποίες θα μετρειτο η αιγιαλίτιδα ζώνη δεν είχαν οριστεί διότι και τα δύο μέρη δεν παρουσίασαν χάρτες.

Συμφώνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ του 1982, ζητήθηκε από το Δικαστήριο, να καθορίσει τις σχετικές ακτές βάση των οποίων θα υπήρχε η δυνατότητα να προστεθούν οι γραμμές βάσης και να καθορίσει τα σημεία για να χαραχθεί τόσο η μέση γραμμή όσο και το εθιμικό δίκαιο. Με την θέση ότι υπήρχε αλληλεξάρτηση ανάμεσα στον κανονισμό «ίση απόσταση/ειδικές περιστάσεις» που χρησιμοποιείται στην αιγιαλίτιδα ζώνη και στον κανονισμό «αρχές επιείκειας/σχετικές περιστάσεις» που χρησιμοποιείται σε υφαλοκρηπίδα και Α.Ο.Ζ, το Δικαστήριο επέστρεψε στην θέση που υπήρχε πριν από τις αποφάσεις του 1969 και 1977 και ως εκ τούτου αποφάσισε στην χάραξη μια έκτακτης μέσης γραμμής την οποία στη συνέχεια θα προχωρούσε σε έλεγχο για να καταδείξει εάν οι περιστάσεις επιτάσσουν μετακίνηση της σε άλλο σημείο. Έτσι το Δικαστήριο, θεώρησε πως στην συγκεκριμένη περιοχή δεν υπήρχε κάποια τέτοια περίσταση.

Η πιο πάνω υπόθεση όμως δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως προηγούμενο για μελλοντικές υποθέσεις καθώς δεν υπήρξε επίλυση του ζητήματος. Όπως συνηθίζεται στις θαλάσσιες οριοθετήσεις δεν μπορεί να ληφθει υπόψη ότι η γραμμή που χαράχθηκε στην περίπτωση αυτή ήταν η μοναδική. Μία συγκεκριμένη

επιλογή δεν είναι συνήθως η μοναδική λύση, αλλά κρίνεται ως μία από την ομάδα των πιθανών επιλογών[13].

Οι αρχές οι οποίες θα έπρεπε να ρυθμίζουν την οριοθέτηση των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων, δε γίνεται καμιά αναφορά ούτε στις ρυθμίσεις της Σύμβασης του 1958, άλλα ούτε και στις ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ του 1982. Η επαναφορά των αρχών που ακολουθούνταν πριν από το 1958 θα ήταν μια επίλυση. Από την άλλη όμως, η αναποφασιστικότητα και η αδράνεια που επέδειξε το Δ.Θ σε ορισμένα κριτήρια θα καταστούσαν κάτι τέτοιο ανεπιτυχές. Θα ήταν πιο σωστό, η εξεύρεση κάποιας λύσης με αναλογική ρύθμιση των κανονισμών που σχετίζονται με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης.[14]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

[13] Για τις ιδιαιτερότητες και τα επιμέρους προβλήματα που εμφανίστηκαν κατά την ΟριοθέτησηΚατάρ/Μπαχρέιν βλ.Maurice Mendelson, The curious case of Qatar v. Bahrain in the International Court of Justice, *LXXII BYIL 183 (2001)*, σελ. 183-211

[14] Βλ. Academie de droit international de la Haye, Hague Academy of International Law, A handbook on the new Law of the Sea, ed. by Rene-Jean Dupuy, Daniel Vignes, Martinus Nijhoff Publishers 1991, σελ. 439-442

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ Α.Ο.Ζ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Η εξέλιξη της ιδέας της υφαλοκρηπίδας, κατά στα μέσα του 20^{ου} αιώνα όπως επίσης και η καθιέρωση εκτεταμένων ζωνών αλιείας και ΑΟΖ σχεδόν από όλα τα παράκτια κράτη, σύμφωνα με την γραμμή που χάραξε η Σύμβαση ΔΘ του 1982, έδωσε την ευκαιρία να δημιουργηθούν παγκόσμια προβλήματα οριοθέτησης. Παρομοια προβλήματα θα δημιουργούντο αν τα περισσότερα κράτη οριοθετούσαν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους στο όριο των 12ν.μ, αλλά έχουν συναφθεί αρκετές συμφωνίες οριοθέτησης τόσο για την υφαλοκρηπίδα όσο και για την αιγιαλίτιδα ζώνη, καθώς επίσης και συμφωνίες για την οριοθέτηση των ζωνών αλιείας. Στην Γ' Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας προστέθηκε στη Σύμβαση ΔΘ του 1982 ένα δύστροπο καθεστώς ορισμού των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας το οποίο δεν ανταποκρινόταν σε γεωλογικά άλλα επιστημονικά στοιχεία. Αντίθετα αντιπροσώπευε πολιτικές συμφωνίες οι οποίες είχαν στόχο την μεγαλύτερη έκταση της υφαλοκρηπίδας, των κρατών εκείνων που έχουν ωφελήματα ή πλεονεκτήματα.

Δύο νέα κριτήρια που εφαρμόστηκαν, ένα της αποστάσεως και ένα γεωλογικό, η Σύμβαση ΔΘ του 1982 διατύπωσε ότι όλα τα παράκτια κράτη ανεξαρτήτως του πλάτους της υφαλοκρηπίδας τους με την γεωλογική έννοια έχουν υφαλοκρηπίδα η οποία εξαπλώνεται σε απόσταση όχι μικρότερη των 200 ν.μ από τις γραμμές βάσης από όπου αρχίζει η αιγιαλίτιδα ζώνη. Σε αυτή την περίπτωση, ο βυθός είναι ο ίδιος με τον βυθό της Α.Ο.Ζ. Αν όμως η υφαλοκρηπίδα, μαζί με το υφαλοπλανές και το υφαλοπλαίσιο, υπερβαίνουν σε πλάτος τα 200 ν.μ, τότε η υφαλοκρηπίδα αναπτύσσεται ως το ακρότατο σημείο του υφαλοπλανες, αλλά τα ύδατα που υπερβαίνουν τα 200 ν.μ και βρίσκονται πάνω από την υφαλοκρηπίδα, θεωρούνται τότε ανοικτή θάλασσα. Συνεπάγεται έτσι ότι κάθε παράκτιο κράτος έχει όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα που του επιτρέπουν να εξερευνήσει και να εκμεταλλευθεί την υφαλοκρηπίδα του.

Η επέκταση των ζωνών των κυριαρχικών δικαιωμάτων τους από τα παράκτια κράτη μέσω της οριοθέτησης, μπορεί να προκαλέσει σε πολλές περιπτώσεις σε διαφορές με άλλα παράκτια κράτη. Επιπρόσθετα, εφόσον πολύ μεγάλη έκταση θαλάσσιων περιοχών με μεγάλου κύρους και εμβέλειας βιομηχανίες offshore εξακολουθούν να είναι μη οριοθετημένες όπως για παράδειγμα η θάλασσα της

Νότιας Κίνας, στον ανατολικό Ειρηνικό και στη Καραϊβική, προκύπτει ότι τα προβλήματα περί της οριοθέτησης θα συνεχίσουν να απασχολούν για αρκετό χρονικό διάστημα ακόμα εκπροσώπους κρατών, αναλυτές του Δ.Δ αλλά και γεωγράφους.[15]

Το τελευταίο διάστημα ορισμένα άρθρα στον Ελληνικό τύπο παρουσιάζουν την κήρυξη ΑΟΖ ως πανάκεια για την επίλυση της Ελληνοτουρκικής διαφοράς της υφαλοκρηπίδας. Οπωσδήποτε η θέσπιση της ΑΟΖ θα κατοχυρώσει την ελληνική παρουσία στο Αιγαίο και περιοχή της Ανατολικής μεσογείου. Αυτό από μόνο το όμως δεν θα επίλυε το ζήτημα της οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας για δυο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι οι δυο ζώνες αλληλοκαλύπτονται μέχρι τα 200 ν.μ και ο δεύτερος λόγος η μέθοδος οριοθέτηση στης ΑΟΖ ταυτίζεται με αυτό της υφαλοκρηπίδας. Άρα η Τουρκία θα βάλει στο τραπέζι τα ίδια επιχειρήματα που χρησιμοποιούσε μέχρι σήμερα για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Η Τουρκία εναντιώνεται στην θέσπιση αλιευτικής ζώνης στο Αιγαίο, και δεν αποκλείεται νε θύσει ζήτημα θαλασσίων συνόρων με την πιο πάνω αφορμή. Φυσικά το 2003 η Τουρκία διαφοροποίησε κάπως την θέση της με την υπογραφή της «Διακήρυξης της Βενετίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Αλιευτικών Πόρων της Μεσογείου» που βασικά αποδέχτηκε την πιθανότητα θέσπισης «ζωνών προστασίας της αλιείας» υπό τους προβληματικούς όρους της Διακήρυξης.

Το ερώτημα που τίθεται όμως είναι αν η κήρυξη ΑΟΖ και η συνακολουθηση ενιαίου θαλάσσιου ορίου θα ισχυροποιήσει την ελληνική θέση περί εφαρμογής της αρχής της ισης απόστασης ως μεθόδου οριοθέτησης. Σύμφωνα με τη νομολογία, η χάραξη ενιαίου θαλάσσιου ορίου συνεπάγεται την εφαρμογη κανόνων που είναι κοινοί και στις δυο ζώνες. Να σημειωθεί το Διεθνές Δικαστήριο σύμφωνα με την υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης –Μάλτας, θα πρέπει να αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία σε στοιχεία, όπως η απόσταση από την ακτή, που είναι κοινά και στις δυο έννοιες.

Σημαντικότατη παράμετρος όμως για την οριοθέτηση κοινών συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου είναι η νήσος Στρογγύλη. Με βάση της αρχής της ίσης απόστασης (μέση γραμμή) προκύπτουν θαλάσσια σύνορα Ελλάδας Κύπρου μήκους 27 ν.μ. Χωρίς την Στρογγύλη, δεν υπάρχουν κοινά σύνορα ΑΟΖ με την Κύπρο, που συνεπάγεται αρνητικές συνέπειες για την γεωστρατιγικη συνεργασία Ελλάδας και Κύπρου.

[15] Rainer Lagoni ,Interim Measures Pending Maritime Delimitation Agreements, *78 AJIL 345 (1984), σελ. 346-347*

Το μοναδικό πρόβλημα στην οριοθέτηση της ΑΟΖ από τα κράτη στην ανατολική Μεσόγειο δεν είναι άλλο από την θέση της ΑΟΖ να αμφισβητεί τόσο την Ελληνική όσο και την Κυπριακή ΑΟΖ.

Η Τουρκία έχει ήδη αντιδράσει στη κήρυξη της ΑΟΖ από την Κυπριακή Δημοκρατία και τη σύναψη συμφωνίας οριοθέτησης με την Αίγυπτο το 2003, τον Λίβανο το 2007 και με το Ισραήλ το 2010. Η Τουρκία προσπαθεί να κατοχυρώσει δικαιώματα στην περιοχή παραχωρώντας άδεια έρευνας για εντοπισμό υδρογονανθράκων από την Ανώνυμη Κοινοπραξία Τουρκικών Πετρελαίων ενώ οι διεκδικήσεις της επεκτείνονται και νότια του Καστελλόριζου.

Η Τουρκία έχει αντιδράσει προκλητικά στην Κυπριακή πολιτική υπογράφοντας σύμφωνα οριοθέτηση τη υφαλοκρηπίδας με το ψευδοκράτος της Βόρειας Κύπρου. Επίσης απειλή με την χρήση βίας για την προστασία τάχα των δικών της οικονομικών και εννόμων συμφερόντων στην ανατολική μεσόγειο. Στην οριοθέτηση μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου αντιδρά έντονα η Τουρκία η οποια ισχυριζεται ότι έχει θαλάσσια σύνορα με την Αίγυπτο. Η Τουρκία αντιδρά ακόμα να δώσει πλήρη δικαιώματα στο σύμπλεγμα του Καστελόριζου για να μην συμπληρωθεί η ολοκλήρωση της οριοθέτησης της ΑΟΖ Κύπρου και Αιγύπτου.

Η λεκάνη του *Ηρόδοτου* η οποία βρίσκεται στο σημαντικό τρίγωνο ανάμεσα σε Ελλάδα, Αίγυπτο και Κύπρο, αποτελεί ένα πολύ σημαντικότατο κλειδί στα θέματα ενέργειας της Ανατολικής μεσογείου, καθώς εκεί βρίσκονται υα μεγαλύτερα κοιτάσματα υδρογονανθράκων. Οι Αμερικανοί γνωρίζουν πολύ καλά την πιο πάνω περιοχή καθώς την έχουν ήδη εξερευνήσει. Αυτός είναι ο λόγος που δεν επιθυμούν την τριεθνή οριοθέτηση γιατί είναι περιοχή την οποία εποφθαλμιούν οι Τούρκοι, οι οποίοι προκλητικά υποστηρίζουν ότι έχουν κοινά σύνορα με Αίγυπτο με σκοπό να αποκόψουν την Κυπρο από την Ελλάδα.

Πιο κάτω παρατίθεται απόσπασμα από ομιλία του αείμνηστου Κωνσταντίνου Οικονομίδη ο οποίος ήταν νομικός σύμβουλος του ΥΠΕΞ και αναφερόταν στις αβάσιμες και προκλητικές διεκδικήσεις της Τουρκίας:

¨Η επετακτική συμπεριφορά της Τουρκίας, η οποία εμφανώς δεν συνάδει με την σύγχρονη εποχή, στηρίζεται κυρίως σε τρεις παράγοντες: στην ισχύ έναντι της χώρας μας, στην αδυναμία του διεθνούς συστήματος να επιβάλει την εφαρμογή των διεθνών κανόνων και στη αδιαφορία των Μεγάλων Δυνάμεων οι οπαίες

εξακολουθούν πάντοτε να τοποθετούν το ατομικό τους συμφέρον υπεράνω του γενικού συμφέροντος τη διεθνούς κοινότητας ως συνόλου. Από την άλλη πλευρά, η χώρα μας χωρίς σχέδιο και προγραμματισμό δεν μπορεί παρά να ακολουθει αμυντική πολιτική, πολλές φορές πυροσβεστικού χαρακτήρα. Μόνιμο χαρακτηριστικό της είναι η ατολμία, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ασκήσει τα νόμιμα δικαιώματα που της παρέχει το διεθνές δίκαιο και μερικές φορές και η υποχωρητικότητα¨.

Ο Κωνσταντίνος Οικονομίδης επεσήμανε ακόμα ότι η Ελλάδα αλλά και κάθε κράτος όταν κηρύξει την δική της Α.Ο.Ζ θα πρέπει να πράξει τα ακόλουθα:

-Να καθορίσει ποιες περιοχές το θαλάσσιου χώρου περιλαμβάνονται στη δική του ΑΟΖ. Να επιχειρήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο να υπολογίσει τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της ΑΟΖ και τις οικολογικές ισορροπίες της ζωής.

-Να επιχειρήσει με το καλύτερο δυνατό τρόπο να εκτιμήσει της διαφορετικές χρήσεις των πλουτοπαραγωγικών πηγών αλλά και την αλληλεπίδραση τους στην ΑΟΖ.

- Να επιχειρήσει την καθιέρωση στόχων και επιδιωξεων με πολιτική που θα προάγει αυτούς τους στόχους και να ενσωματώνει αυτές τις προτεραιότητες.

-Να επιχειρήσει να ρυθμίσει τις διάφορες δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν στην ΑΟΖ έτσι ώστε αυτές ν προσαρμόζονται στους εθνικούς στόχους,

-Να υιοθετήσει ένα θεσμικό μηχανισμό για διαμόρφωση αποφάσεων και τη διαχείριση της ΑΟΖ. Να προσδιορίσει τα προβλήματα που δεν μπορούν να επιλυθούν ή τις ευκαιρίες που δεν μπορει να αξιοποιήσει λογω των περιορισμών που υφίστανται στην ΑΟΖ.

-Ανάπτυξη στρατηγικής για εξουδετέρωση οποιονδήποτε ατελειών.

Σύμφωνα με ειδικούς στο Δίκαιο της θάλασσας η δικαιοδοσία στην ΑΟΖ μπορεί μόνο να εξασκηθεί με την προϋπόθεση ότι προηγουμένως έχει δημιουργηθεί με βάση τους νόμους του παράκτιου κράτους. Αυτή η προϋπόθεση είναι απόλυτα αναγκαία και χωρίς αυτή το παράκτιο κράτος δεν διαθέτει ΑΟΖ παρά μόνο υφαλοκρηπίδα. Η πιο πάνω τοποθέτηση είναι στην πραγματικότητα ερμηνεία του άρθρου 77 της

Σύμβασης, με την οποία συμπεραίνεται ότι για να διαθέτει κυριαρχικά δικαιώματα μια ΑΟΖ, πρέπει οπωσδήποτε να δημιουργηθεί πρώτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8
Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΑΟΖ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΕΣ Η΄ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΕΣ ΑΚΤΕΣ

Το τελευταίο χρονικό διάστημα έχει προβληθεί η ιδέα ότι πέραν από τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης, θα μπορούσαν να επεκταθούν και τα όρια του παράκτιου κράτους. Η σημασία για δημιουργία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (Α.Ο.Ζ) πρόεκυψε από εκείνα τα κράτη τα οποία δεν είχαν υφαλοκρηπίδα από θέμα γεωλογικής έννοιας, καθώς στα κράτη αυτά η απόκλιση του βυθού είναι αρκετά μεγάλη και ταυτόχρονα σε μικρή απόσταση από τις ακτές τους.

Ανεξάρτητα της Σύμβασης ΔΘ του 1982 και πριν υιοθετεί η Σύμβαση, η Α.Ο.Ζ αναγνωρίστηκε από τη διεθνή νομολογία ότι αποτελεί θεσμό του εθιμικού διεθνούς δικαίου. Η επέκταση της Α.Ο.Ζ φθανει σε ένα θαλάσσιο χώρο 200 ν.μ από τις γραμμές βάσης, βάση των οποίων μετριέται το μέγεθος της Αιγιαλίτιδας ζώνης. Επιπλέον η Α.Ο.Ζ περιλαμβάνει τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις για το παράκτιο κράτος αλλά και των άλλων κρατών που προκύπτουν με βάση τα κυριαρχικά δικαιώματα που το παράκτιο κράτος έχει στην αλιεία και την προστασία του ενάλιου πλούτου του. Στην ανοικτή θάλασσα όμως θα ήταν ορθότερο να δημιουργηθεί μια αμοιβαία ισορροπία συμφερόντων μεταξύ των διαφόρων χωρών και της διεθνούς κοινότητας. Στη Γ' Συνδιάσκεψη των Η.Ε με κύριο θέμα το Δίκαιο της Θάλασσας, ήταν γενικά παραδεκτό ότι τα ζητήματα που αφορούσαν την οριοθέτηση της ΑΟΖ αποτελούσαν τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα.

Αναφέρθηκε ότι εκείνα τα θέματα, που αποκάλυπταν σοβαρό ανταγωνισμό μεταξύ των χωρών που υπερασπίζονταν την μέθοδο της ίσης απόστασης και αυτών που υποστήριζαν την αποκλειστική εμπιστοσύνη στις αρχές επιείκειας, θα ήταν άλυτα και θα έθεταν σε κίνδυνο την επιτυχία της Συνδιάσκεψης. Όσες χωρες υποστήριζαν την ιδέα της ίσης απόστασης ζήτησαν να διατηρηθεί ο κανόνας της «ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» σύμφωνα με το άρθρο 6 της Σύμβασης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα και αυτός να επεκταθεί στην Α.Ο.Ζ. Δικαιολόγησαν την θέση τους προβάλλοντας ότι μια τέτοια λύση θα εξύψωνε την ίση απόσταση σε σχέση με τις ειδικές περιστάσεις. Από την άλλη πλευρά τα

κράτη που υποστήριζαν τις αρχές της επιείκειας ήταν ενάντια σε αναφορά των νέων διατάξεων της ίσης απόστασης.

Ως εκ τούτου οι ρυθμίσεις του άρθρου 74 της Σύμβασης ΔΘ 1982 που αφορούν στην οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ μεταξύ χωρών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές είναι σχεδόν οι ίδιες με αυτές του άρθρου 83 που σχετίζονται με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Το περιεχόμενο που εμφανίζεται στα άρθρα 74 (1) (ΑΟΖ) και 83 (1) (υφαλοκρηπίδα) έχει ως εξής: «*η οριοθέτηση της ΑΟΖ (ή της υφαλοκρηπίδας αντίστοιχα) μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση*». Η πιο πάνω διατύπωση την οποία το Διεθνές Δικαστήριο έχει υιοθετήσει σε κείμενα υποθέσεών του, έχει ως σκοπό να καλύπτει έναν μεγάλο αριθμό οριοθετήσεων. Το θέμα της χαρακτηρίζεται από τα τρία βασικά γνωρίσματα που σημειώνονται ως εξής: α) οριοθέτηση στη βάση συμφωνίας, β) το περιεχόμενο της συμφωνίας οριοθέτησης συμβαδίζει με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που προέρχονται από τις πηγές του, όπως απαριθμούνται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, και γ) η συμφωνία οριοθέτησης και συνεπώς η εφαρμογή των κανόνων Διεθνούς Δικαίου στους οποίους προσαρμόζεται η συμφωνία, οδηγούν σε μια δίκαιη λύση.

Συμπληρωματικά στη Νέα Συμφωνία του Δικαίου της Θάλασσας, προβλέπεται ότι οι παράκτιες πολιτείες και τα νησιά, εκτός των βραχονησίδων που δεν μπορούν να συντηρήσουν οικονομική ζωή, έχουν δικαίωμα 12 ναυτικών μιλιών για Αιγιαλίτιδα Ζώνη και 200 ναυτικών μιλιών για την Α.Ο.Ζ. Θα πρέπει να τονισθεί ότι, ενώ τα δικαιώματα του κράτους στην υφαλοκρηπίδα υπάρχουν εξ αρχής και αυτοδικαίως, τα δικαιώματα επί της Α.Ο.Ζ προκύπτουν κατόπιν κήρυξης της από την παράκτια χώρα.

Στην Α.Ο.Ζ το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα, τη διατήρηση, την εκμετάλλευση και την διαχείριση των ζώντων και μη πόρων της θάλασσας, του βυθού, των υπερκείμενων υδάτων και του υπεδάφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΥΠΡΟΥ- ΙΣΡΑΗΛ

Η αναβάθμιση των σχέσεων Ελλάδας και Κύπρου με το Ισραήλ βρίσκεται στο ψηλότερο πολιτικό, στρατιωτικό και ενεργειακό επίπεδο όλων των εποχών. Η αναβάθμιση έχει προκύψει για τέσσερις λόγους οι οποίοι αναφέρονται ως εξής: 1. Η κρίση στις σχέσεις Τουρκίας και Ισραήλ, 2. Η ανακάλυψη υδρογονανθράκων στις Α.Ο.Ζ Ισραήλ και Κύπρου, 3. Η αστάθεια που επικρατεί σε πολλά μουσουλμανικά κράτη της περιοχής και 4. Η απομόνωση του Ισραήλ.

Η επιτυχία για την δημιουργία στρατηγικής συνεργασίας προϋποθέτει την ύπαρξη κοινών συμφερόντων μεταξύ τριών χωρών δηλαδή της Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ. Η συνεργασία για επιτυχία είναι πιο επιτακτική μετά την άνοδο των ισλαμιστών στην Τουρκία έτσι ώστε να εξισορροπηθεί η απειλή που προέρχεται από την ηγεμονική στάση της Τουρκιας.

Επιπρόσθετα τα κοινά στρατηγικά συμφέροντα μεταξύ των τριών πιο πάνω χωρών είναι η διατήρηση της ειρήνης, της ασφάλειας και της σταθερότητας στην περιοχή τους. Ακόμα μια σημαντική παράμετρος συνεργασίας τους είναι η καταπολέμηση της ανόδου των νεοζαστικών κομμάτων, η τρομοκρατία και η παράνομη μετανάστευση.

Μέχρι τώρα η Ελλάδα, Κύπρος και Ισραήλ έχουν προχωρήσει σε σημαντικά βήματα συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, αξιοποιώντας την αναβάθμιση που υπήρξε στις σχέσεις τους που είχε ως αποτέλεσμα να εξετάσουν και την πιθανότητα της υλοποίησης ενός ενεργειακού άξονα μεταξύ τους.

Ένας τέτοιος ενεργειακός άξονας θα ξεκινήσει από τα κοιτάσματα του Ισραήλ τα οποία αφού θα ενώνονται με τα Κυπριακά θα μεταφέρονται από την Κύπρο μέσω Ελλάδας στην Ε.Ε. Αυτό μπορεί να γίνει επιτευχτεί είτε μέσω αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου ή με την δημιουργία τερματικού υγροποίησης στην Κύπρο. Για να πραγματοποιηθεί όμως έστω το ένα από τα δυο σχέδια χρειάζεται σημαντική διπλωματική, πολιτική, οικονομική και συνάμα αμυντική στήριξη.

Αν τα τρία αυτά κράτη επιλέξουν να δημιουργήσουν ένα ενεργειακό άξονα με προορισμό την ευρωπαϊκή αγορά είναι σίγουρο ότι η επιλογή τους θα ικανοποιήσει και τους ευρωπαϊκούς σχεδιασμούς με πολλαπλά οφέλη και για τα τρία κράτη.

Τα οφέλη αυτά θα ήταν η αύξηση της επιρροής τους στις αποφάσεις της Ε.Ε και θα ενίσχυε την διαπραγματευτική τους θέση έναντι στις χώρες της Ε.Ε. Δεύτερο η ένωση των ποσοτήτων φυσικού αερίου Ελλάδας, Ισραήλ και Κύπρου θα δημιουργούσαν οικονομίες κλίμακος οι οποίες θα μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Τρίτο, ο ενεργειακός αυτός άξονας θα έχει ευρωπαϊκό χαρακτήρα με πιθανό σενάριο μερικά από τα Αραβικά κράτη της Ανατολικής Μεσογείου τα οποία διαθέτουν ποσότητες φυσικού αερίου να θέλουν να συμμετάσχουν.

Η ενέργεια θα μπορούσε από μόνη της να αποτελέσει ένα σημαντικό διπλωματικό κλειδί καλλιέργειας σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των κρατών της περιοχής με αμοιβαίο όφελος. Αυτό θα είχε σαν αντίκτυπο ίσως και την ευκολότερη οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών μεταξύ των κρατών.

Τέταρτον η Ελλάδα και η Κύπρος θα μπορούσαν να καταστούν σημαντικοί ενεργειακοί κόμβοι διαμετακόμισης που θα έχει ως φυσικό επακόλουθο την αναβάθμιση του γεωπολιτικού τους ρόλου. Τέλος θα προέκυπταν τεράστια οικονομικά έσοδα που θα πρόσφεραν μια σημαντική ανάσα στις οικονομίες τους.

Για να καταστεί όμως υλοποιήσιμος ένα ενεργειακός άξονας μεταξύ Ελλάδας, Ισραήλ και Κύπρου θα χρειαστεί η επιτήρηση και η ασφάλεια των εγκαταστάσεων εξόρυξης και μεταφοράς των υδρογονανθράκων. Η αποτροπή αυτή μπορεί να πετυχει και μέσω της άμεσης εμπλοκής των εταιρειών που εξυπηρετούν τα συμφέροντα των χωρών τους. Σε αυτή την περίπτωση οι χώρες που μπορούν να εμπλακούν δεν είναι άλλες από τις ΗΠΑ, την Γαλλία και Ιταλία των οποίων μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες έχουν αναλάβει την εξόρυξη των υδρογονανθράκων στην Α.Ο.Ζ Κύπρου και Ισραήλ. Η Ελλάδα και η Κύπρος θα μπορούσαν να προχωρήσουν σε προπώληση μέρους του φυσικού τους αερίου και με τα έσοδα να ενισχύσουν τις αμυντικές τους ικανότητες. Ίσως η ενίσχυση της αμυντικής θωράκισης των δυο χωρών να αποτελεί το πιο σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα στα επεκτατικά σχέδια της Τουρκίας.

Για δεκαετίες η Ελλάδα αδρανεί να ανακηρύξει την Α.Ο.Ζ της και απλά παρακολουθεί τις ανακηρύξεις και οριοθετήσεις των Α.Ο.Ζ των χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο. Το κύριο πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι χώρες της Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ ήταν η επιθυμία της προηγούμενης κυβέρνησης των Η.Π.Α, επί Μ.Ομπάμα, για αποκατάσταση των σχέσεων της Τουρκίας με Ισραήλ έτσι ώστε ο αγωγός που θα μετέφερε το φυσικό αέριο του Ισραήλ προ στην Ευρώπη να διέρχεται μέσω Τουρκίας.

Φυσικά αυτή η πολιτική των ΗΠΑ μπορεί να αλλάξει καθώς το αμερικανοεβραικό λόμπι αντιτίθεται στην θέση αυτή, την ιδία ώρα που ο Ντόναλντ Τραμπ ετοιμάζεται να αναβαθμίσει τις διπλωματικές σχέσεις των ΗΠΑ με το Ισραήλ.

Προς το παρόν είναι άγνωστες οι διαθέσεις της νέας Κυβέρνησης των ΗΠΑ προς την κυβέρνηση του Ερντογάν καθώς οι συνεργάτες του Ν.Τραμπ είναι ενοχλημένοι με την εξελισσόμενη συνεργασία Ερντογάν και του Ρώσου προέδρου Πούτιν ειδικά και με την διαφαινόμενη πώληση των Ρωσικών πυραύλων S-400 από την Ρωσία στην Τουρκία.

Οι Η.Π.Α ίσως να μην ευνοούν όπως η Ελλάδα προχωρήσει σε ανακήρυξη της Α.Ο.Ζ της αν πρώτα δεν συμφωνήσει με την Τουρκία, ενώ επιθυμία της ίσως να είναι ο αγωγός να περάσει από το Ισραηλ και την Κύπρο με προορισμό την Ευρώπη.

Το θετικό για την Ελλάδα είναι ότι ο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, ο Ρεξ Τίλλερσον, γνωρίζει πολύ καλά το θέμα της Α.Ο.Ζ, καθώς ηγείτο της ExxonMobil, μέχρι να αναλάβει τα καθήκοντα του και είχε εκμεταλλευτεί τις Α.Ο.Ζ πολλών χωρών. Η ExxonMobil έχει αναλάβει το οικόπεδο 10 της Κυπριακής Α.Ο.Ζ και υπάρχει η ελπίδα ότι δεν θα είναι αρνητικός στην ανακήρυξη της Ελληνικής ΑΟΖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΟΖ ΜΕΤΑΞΥ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Συμφωνίες οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών *στη Μεσόγειο*

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ημίκλειστης θάλασσας είναι η Μεσόγειος και σύμφωνα με το άρθρο 122 της Σύμβασης του 1982, τα παράκτια κράτη θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους. Η Μεσόγειος περιστοιχίζεται από 21 κράτη[16], η πλειοψηφία των οποίων δεν έχει διακηρύξει μέχρι και σήμερα ΑΟΖ. Οι συμφωνίες οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών στη Μεσόγειο που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα (κάποιες από τις οποίες έγιναν κατόπιν αποφάσεων δικαιοδοτικών οργάνων), κατά χρονολογική σειρά, είναι οι εξής[17]:

α. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Ιταλία και Γιουγκοσλαβία το 1968.

Βασισμένες στην αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις, οι δύο χώρες προχώρησαν σε συμφωνία οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας το 1968. Τα δύο αυτά κράτη προχώρησαν σ' αυτή τη συμφωνία με κύριο γνώμονα τη γεωγραφία των ακτών και τα νησιά της γύρω περιοχής.

β. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Ιταλία και Τυνησία το 1971.

Η συνθήκη μεταξύ των δύο κρατών υπογράφτηκε τον Αύγουστο του 1971 με γνώμονα την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις Σε αυτή τη συμφωνία, δόθηκαν στα Ιταλικά νησιά Pantelleria, Lampedousa, Linosa και Lamione ανεξάρτητα τμήματα υφαλοκρηπίδας 13 και 12 ν.μ. μέσα στην Υφαλοκρηπίδα της Τυνησίας λόγω της κοντινής απόστασης τους με της ακτές της Τυνησίας. Στα υπόλοιπα νησιά όμως όπως βραχονησίδες, δόθηκε πλήρης επήρεια.

γ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Ιταλία και Ισπανία το 1974.

Η συμφωνία ανάμεσα στα δύο κράτη υπογράφτηκε τον Φεβρουάριο του 1974. Σε αυτή την συμφωνία τέθηκε σε ισχύ η αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής χωρίς αποκλίσεις.

[16] Τα κράτη αυτά είναι: Αίγυπτος, Αλβανία, Αλγερία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Λίβανος, Λιβύη, Μάλτα, Μαρόκο, Μαυροβούνιο, Μονακό, Σλοβενία, Συρία, Τουρκία και Τυνησία.
[17] Στρατή, Α., 2012, σελ. 119-130

δ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Χωρικής Θάλασσας ανάμεσα σε Ιταλία και Γιουγκοσλαβία το 1975

Η συμφωνία ανάμεσα στα δύο κράτη υπογράφτηκε τον Νοέμβριο του 1977 και σ' αυτή τη συμφωνία λήφθηκε υπόψη η αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Λήφθηκαν υπόψη οι φυσικές ακτογραμμές των δύο κρατών. Αποτυπώθηκε μια μέση γραμμή και στην συνεχεία με γνώμονα τις ευθείες γραμμές βάσης ανάμεσα στην Ιταλία και της φυσικής ακτογραμμής της Γιουγκοσλαβίας, αποτυπώθηκε μια δεύτερη μέση γραμμή. Η τελική γραμμή οριοθέτησης ορισθηκε ανάμεσα στις δύο πρώτες σε ίση απόσταση από αυτές.

ε. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Ελλάδα και Ιταλία το 1977.

Το 1977 η Ελληνική Κυβέρνηση προχώρησε σε συμφωνία με την Ιταλία για τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας. Η υφαλοκρηπίδα καθορίστηκε με της χρήση της μεθόδου οριοθέτησης την αρχή της μέσης γραμμής. Σε αυτή την περίπτωση, εξαιρουμένων των νησιών Οθωνοί και Στροφάδες, αναγνωρίστηκαν πλήρη δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα στα νησιά. Στη αυτή συμφωνία προβλέπονται διατάξεις που έχουν σχέση με την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται πίσω από την μέση γραμμή.

στ. Συμφωνία για την οριοθέτηση των Θαλάσσιων Ζωνών ανάμεσα σε Γαλλία και Μονακό το 1984.

Η συμφωνία αυτή πραγματοποιήθηκε στις 16/02/1984. Το Μονακό εξασφάλισε ως χωρική θάλασσα και υφαλοκρηπίδα, μια θαλάσσια ζώνη μήκους 88 χιλιομέτρων και πλάτους 3,16 χιλιομέτρων.

ζ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Λιβύη και Μάλτα το 1986.

Η συμφωνία αυτή υπογράφηκε στις 10/11/1986 και σύμφωνα με αυτή ενσωματώθηκε και η απόφαση του ΔΔΧ του 1985.

η. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Χωρικής Θάλασσας ανάμεσα σε Ιταλία και Γαλλία το 1986.

Η συμφωνία πραγματοποιήθηκε στις 28/11/1986 και αφορούσε την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας ανάμεσα στα νησιά της Κορσικής και της Σαρδηνίας. Στη συμφωνία έχει εφαρμοστεί η μέθοδος της ίσης απόστασης και ληφθηκαν υπόψη τα ναυτιλιακά και στρατιωτικά συμφέροντα καθώς επίσης και την μέχρι τότε πρακτική των κρατών όσον αφορά την αλιεία. Δόθηκε πλήρη επήρεια στα νησιά της περιοχής.

θ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Λιβύη και Τυνησία το 1988.

Μετά την έκδοση της Δικαστικής απόφασης του ΔΔΧ τα δύο κράτη προέβησαν σε υπογραφή διμερούς συμφωνίας τον Αύγουστο του 1988, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην εν λόγω απόφαση.

ι. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Αλβανία και Ιταλία το 1992.

Οι δύο χώρες καθόρισαν τα όρια των υφαλοκρηπίδων τους με υπογραφή συμφωνίας τον Δεκέμβριο 1992. Η οριοθέτηση πραγματοποιήθηκε με βάση την αρχή της μέσης απόστασης μεταξύ των φυσικών ακτογραμμών των δύο χωρών, δίνοντας πλήρη δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα στο νησί Σάσων (Αλβανία).

ια. Συμφωνία για τον διαχωρισμό των συνόρων ανάμεσα σε Κροατία και Βοσνία & Ερζεγοβίνη το 1999.

Με τη συμφωνία αυτή, η οποία υπεγράφη τον Ιούλιο του 1999 και τέθηκε σε ισχύ την ίδια ημερομηνία προσωρινά, οριοθετείται η χωρική θάλασσα της Βοσνίας & Ερζεγοβίνης σε σχέση με τα εσωτερικά ύδατα της Κροατίας. Στη συμφωνία αυτή, τα δυο κράτη συμφώνησαν στη μέθοδο της ίσης απόστασης.

ιβ. Συμφωνία για τον έκτακτο διακανονισμό των θαλάσσιων συνόρων ανάμεσα σε Τυνησία και Αλγερία το 2002.

Ο προσωρινός διακανονισμός υπεγράφη τον Φεβρουάριο του 2002. Η οριοθετική γραμμή δε χαράχτηκε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης, όμως έχει λάβει υπόψη της την ήδη υπάρχουσα οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Τυνησίας το 1971. Η τελική συμφωνία υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 2009 χωρίς να μεταβάλει την αρχική οριοθέτηση του προσωρινού διακανονισμού.

ιγ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ ανάμεσα σε Κύπρο και την Αίγυπτο το 2003.

Στις 17 Φεβρουαρίου του 2003, η Κύπρος προχώρησε στην οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με την Αίγυπτο, με τη μέθοδο της μέσης γραμμής και τα καθοριζόμενα στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η συμφωνία επικυρώθηκε από την Κυπριακή Βουλή με σχετικό νόμο που ψηφίστηκε το 2004, ο οποίος είχε αναδρομική ισχύ από τις 27 Μαρτίου 2003. Επιπλέον, το 2006 υπεγράφη από τα δύο κράτη συμφωνία για την από κοινού εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται εκατέρωθεν της μέσης γραμμής.

ιδ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ ανάμεσα στην Κύπρο και τον Λίβανο το 2007.

Τον Ιανουάριο του 2007 η Κύπρος υπέγραψε συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με το Λίβανο με βάση τη μέθοδο της μέσης γραμμής. Η συμφωνία μέχρι σήμερα έχει κυρωθεί μόνο από την Κυπριακή Δημοκρατία.

ιε. Συμφωνία για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών ανάμεσα σε Ελλάδα και την Αλβανία το 2009.

Η συμφωνία υπεγράφη στις 27 Απριλίου 2009 και βασίστηκε στις διατάξεις της Σύμβασης του 1982. Η οριοθέτηση του ενιαίου θαλάσσιου συνόρου πραγματοποιήθηκε με βάση τη μέθοδο της ίσης απόστασης, αναγνωρίζοντας πλήρες δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες στα νησιά. Το 2010, το Αλβανικό Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε την συμφωνία αντισυνταγματική, με αποτέλεσμα τη μη κύρωσή της από την Αλβανία.

ιστ. Συμφωνία για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ ανάμεσα στην Κύπρο και Ισραήλ το 2010.

Η συμφωνία υπογράφηκε από τα δυο κράτη στις 17 Δεκεμβρίου του 2010, όπου καθορίζονταν τα θαλάσσια σύνορά τους σύμφωνα με τη μέθοδο της μέσης γραμμής (Η απόσταση Κύπρου Ισραήλ ανέρχεται σε 230 ναυτικά μίλια, οπότε η ΑΟΖ κάθε χώρας έχει πλάτος 115 ναυτικά μίλια. Συμπερασματικά θα μπορούσε να λεχθεί ότι η πλειοψηφία των συμφωνιών οριοθέτησης θαλάσσιων συνόρων στη Μεσόγειο πραγματοποιήθηκε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης με ή χωρίς αποκλίσεις, ενώ όσο αφορά την παρουσία νησιών λήφθηκε υπόψη στις πλείστες των περιπτώσεων αποδίδοντας τους πλήρη ή μερική επήρεια.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η ανακήρυξη ΑΟΖ

Η Κύπρος επικύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας στις 12 Δεκεμβρίου το 1988. Το 2003 η Κυπριακή κυβέρνηση πρότεινε στην αντίστοιχη ελληνική να προχωρήσουν στην οριοθέτηση των Α.Ο.Ζ τους. Δυστυχώς όμως η ελληνική κυβέρνηση λειτούργησε αναβλητικά, ίσως για αποφυγή δημιουργίας νέων προβλημάτων με την Τουρκία, όπως και στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας. Η Κύπρος, όπως ήδη έχει σημειωθεί, προχώρησε στην οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με την Αίγυπτο (2003), το Λίβανο (2007) και το Ισραήλ (2010).

Η στάση της Τουρκίας

Η Τουρκία σε όλες τις περιπτώσεις συμφωνιών της Κυπριακής Δημοκρατίας για οριοθέτηση ΑΟΖ με γειτονικά κράτη, αντέδρασε έντονα άλλοτε με γραπτές διακοινώσεις προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και άλλοτε δημιουργώντας εντάσεις στην περιοχή, είτε παραχωρώντας άδειες για έρευνα ύπαρξης κοιτασμάτων σε θαλάσσιες περιοχές κυπριακής ΑΟΖ και άλλες περιοχές υπό αμφισβήτηση είτε παρεμποδίζοντας ερευνητικές δραστηριότητες της Κύπρου.

Συγκεκριμένα, κατά τη σύναψη συμφωνίας της Κυπριακής Δημοκρατίας με την Αίγυπτο για την οριοθέτηση των ΑΟΖ τους, η Τουρκία υπέβαλε ενημερωτικό σημείωμα στα Η.Ε. το Μάρτιο του 2004,[18] με το οποίο προχώρησε σε αμφισβήτηση της συμφωνίας, καθώς θεωρήθηκε ότι οι θαλάσσιες περιοχές δυτικά του μεσημβρινού 32° 16΄ 18΄΄, καταπατούν την υφαλοκρηπίδα της και ότι οι οριοθετήσεις θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών. Η Κυπριακή Δημοκρατία αντίκρουσε τα επιχειρήματα της Τουρκίας,[19] με γραπτή δήλωσή στο Γ.Γ. των Η.Ε. Τον Φεβρουάριο του 2005 η Ελλάδα με ρηματική διακοίνωση της αναφέρθηκε στις θέσεις της Τουρκίας για την οριοθέτηση της θαλάσσιας περιοχής δυτικά του μεσημβρινού 32° 16΄ 18΄΄, καθιστώντας σαφές ότι είναι άμεσα ενδιαφερομένη για την οριοθέτηση, καθώς αποτελεί ένα από τα κράτη της περιοχής. Υπέδειξε ακόμα ότι η οριοθέτηση θα πρέπει να γίνει με βάση την αρχή της ίσης απόστασης, η οποία θεωρείται πλέον κανόνας διεθνούς δικαίου, όπως προκύπτει μέσα από τη μακροχρόνια πρακτική των κρατών.

Μετά τη σύναψη της συμφωνίας με το Λίβανο, η Τουρκία με δήλωση αξιωματούχου της προειδοποίησε ότι είναι αποφασισμένη να προστατεύσει τα δικαιώματα της στην περιοχή[20]. Η Κύπρος αντέδρασε και υπερασπίστηκε το δικαίωμά της να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της με όλα τα νόμιμα μέσα, τονίζοντας ότι όλες οι ενέργειές της συμβαδίζουν με το δίκαιο της θάλασσας.[21]

[18] UN Law of the Sea Bulletin No 54, σελ. 127
[19] UN Law of the Sea Bulletin No 57, σελ. 124
[20] Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας, 30-01-2007. (http://www.mfa.gov.tr/_p_30-january-2007_-press-release-regarding-the-efforts-of-the-greek-cypriot- administration-of-southern-cyprus-to-sign-bilateral-agreements-concerning-maritime-jurisdiction- areas-with-the-countries-in-the-eastern-mediterranean_br_p_.en.mfa
[21] Επιστολή της Κύπρου προς το Γ.Γ. των Η.Ε. και το Συμβούλιο Ασφαλείας A/61/726-S/2007/52. (http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/228/94/PDF/N0722894.pdf?OpenElement.

Ανάλογη στάση τήρησε η Τουρκία και κατά την υπογραφή συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ. Η Τουρκία με ανακοίνωση της έκφρασε τις ανησυχίες όσον αφορά τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων,[22] τα οποία η Κύπρος φαίνεται ότι δεν τα λαμβάνει υπόψη. Η Κύπρος απάντησε στους ισχυρισμούς της Τουρκίας με διακοίνωση της τον Ιανουάριο του 2011,[23] με την οποία καθιστά σαφές ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί το μοναδικό νόμιμο και διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος της Κύπρου, το οποίο εκπροσωπεί όλους τους Κύπριους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων και των Τουρκοκυπρίων. Η ένταση μεταξύ Κύπρου και Τουρκίας συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Στις 15 Ιουνίου του 2012 η Κύπρος απέστειλε επιστολή διαμαρτυρίας στο Γ.Γ. των Η.Ε., για τις άδειες εντοπισμού υδρογονανθράκων που εκδόθηκαν από την Τουρκία και αφορούν θαλάσσιες περιοχές, οι οποίες αποτελούν μέρος της Κυπριακής ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας.[24]

Τα επιχειρήματα της Τουρκίας κατά της ανακήρυξης Α.Ο.Ζ από την Κύπρο, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

1. Η παρούσα Κυβέρνηση της Κύπρου δεν αντιπροσωπεύει όλο το νησί, επειδή είναι αντίθετη στις διεθνείς συμβάσεις, σύμφωνα με τις οποίες ιδρύθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία το 1960.

2. Οι θαλάσσιες ζώνες προς οριοθέτηση που έχει καθορίσει η Κύπρος και οι συμφωνίες οριοθέτησης της Α.Ο.Ζ με τις γείτονες χώρες αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο και καταπατούν τα θαλάσσια δικαιώματα της Τουρκίας στην Ανατολική μεσόγειο.

3. Οι συμφωνίες που υπογράφηκαν με την Αίγυπτο και το Λίβανο αντίκεινται στο Διεθνές Δίκαιο, και αγνόησαν το γεγονός ότι η Μεσόγειος είναι μια ημίκλειστη θάλασσα με ξεχωριστές συνθήκες.

4. Η Τουρκία δεν έχει επικυρώσει τη Νέα Συνθήκη για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982. Η Τουρκία ισχυρίστηκε ότι η Νέα Συνθήκη είναι αντίθετη ως προς την έννοια της ΑΟΖ και έτσι δεν δεσμεύεται από τις διατάξεις της και οι οριοθετήσεις της θα πρέπει να βασιστούν σε αρχές ευθυδικίας.

Η Κύπρος έχει καθιερώσει τρεις τύπους αδειών έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων :

---

[22] Επιστολή του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Τουρκίας στα Η. Ε. A/65/674- S/2010/674. (http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/712/12/PDF/N1071212.pdf?OpenElement.

[23] Επιστολή του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Κυπριακής Δημοκρατίας στα Η. Ε. A/65/695- S/2011/31. (http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/215/57/PDF/N1121557.pdf?OpenElement.

[24] Επιστολή του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Κυπριακής Δημοκρατίας στα Η.Ε. A/65/851. (http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/382/25/PDF/N1238225.pdf?OpenElement

-Στον πρώτο τύπο (άδεια αναζήτησης), η άδεια έχει διάρκεια ενός έτους και προορίζεται για τη χονδρική εκτίμηση του δυναμικού κοιτάσματος υδρογονανθράκων μέσω γεωφυσικών ερευνών.

-Στο δεύτερο τύπο (άδεια έρευνας), η άδεια παρέχεται μέχρι τρία έτη, με δυνατότητα ανανέωσής της δύο φορές για δύο έτη (συνολική διάρκεια μέχρι επτά έτη). Σε αυτόν τον τύπο παραχωρείται το δικαίωμα για διεξαγωγή βαρυμετρικών, μαγνητικών, σεισμικών ερευνών, καθώς και εξερευνητικών γεωτρήσεων. Επιπλέον για κάθε ανανέωση, τουλάχιστον 25% της αρχικής περιοχής αποδεσμεύεται από τον αδειούχο. Σε περίπτωση ανακάλυψης κοιτάσματος, ο αδειούχος έχει το δικαίωμα να λάβει άδεια εκμετάλλευσης για την ανακάλυψή του.

-Ο τρίτος τύπος άδειας, αποτελεί την άδεια εκμετάλλευσης, η οποία έχει διάρκεια έως είκοσι πέντε έτη με δικαίωμα ανανέωσης για δέκα έτη.

Σύμφωνα με ανακοινωθέν της εταιρείας, στο οικόπεδο 12 ανακαλύφθηκαν κοιτάσματα φυσικού αερίου 991 δισεκ. κυβικών μέτρων. Τα αποθέματα αυτά είναι αρκετά για να καλύψουν τις ανάγκες της Κύπρου και του Ισραήλ, καθώς η αξία τους αποτιμάται σε τετρακόσια δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ[25].

Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού της Κύπρου διεξήγε στις 11 Μαΐου 2012 τον Δεύτερο γύρο για την υποβολή αιτήσεων για Άδειες Εξερεύνησης Υδρογονανθράκων στις Υπεράκτιες περιοχές της Κύπρου (Οικόπεδα 1- 11 & 13), όπως αυτές φαίνονται στον ίδιο χάρτη. Συνολικά υποβλήθηκαν 15 προσφορές, 5 από εταιρείες και 10 από κοινοπραξίες, για την παραχώρηση αδειών εξόρυξης υδρογονανθράκων.

[25] Καρυώτης, Θ., 2011, σελ.45-56.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΟΖ

Παρούσα κατάσταση, πλάτος χωρικής θάλασσας και κανόνες διεθνούς δικαίου.

Η Ελλάδα, παρότι έχει κυρώσει τη Σύμβαση του 1982 και τη Συμφωνία του 1994 για την εφαρμογή του Μέρος XI με το νόμο 2321/1995[26]. Οι συμφωνίες που έχει υπογράψει η Ελλάδα μέχρι σήμερα για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων της είναι η συμφωνία για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας με την Ιταλία το 1977 και η συμφωνία με Αλβανία το 2009 που αφορούσε τη χάραξη ενός θαλάσσιου συνόρου πολλαπλών χρήσεων. Η Ελλάδα διατηρεί το πλάτος της χωρικής της θάλασσας στα 6 ν.μ. , το οποίο είχε θεσμοθετηθεί με νομο το 1936 συμφωνα με τον οποιο αναφέρεται το δικαίωμα μεταβολής τους πλάτους της χωρικής θάλασσας με Προεδρικό Διάταγμα.

Παρά το ότι το πλάτος της υφαλοκρηπίδας ή της A.O.Z δεν επηρεάζεται από το πλάτος της χωρικής θάλασσας, ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας θα πρέπει να εξεταστεί η επέκταση του πλάτους της χωρικής θάλασσας στα 12 ν.μ. Αυτό προκύπτει για δυο λόγους όπως ο μεγάλος αριθμός νησιών της Ελλάδας και οι αποφάσεις διεθνών οργάνων, οι οποίες προσδίδουν στα νησιά θαλάσσιες ζώνες τουλάχιστον 12 ν.μ., όσο και το μέγιστο πλάτος της χωρικής θάλασσας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας, μετά από την υπογραφή της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1982, εξέδωσε ψήφισμα ημερομηνίας, 8 Ιουνίου 1995, με το οποίο καθιστά αιτία πολέμου (casus belli) την επέκταση μονομερώς από την Ελλάδα το πλάτος της χωρικής της θάλασσας στα 12 ν.μ. Με νομοθεσία η Τουρκία έχει καθορίσει χωρική θάλασσα πλάτους 6 ν.μ. στην περιοχή του Αιγαίου, ενώ αντιθέτως στην Μαύρη Θάλασσα και στην Μεσόγειο καθόρισε χωρική θάλασσα πλάτους 12 ν.μ. με την απόφαση 8/4672 (1982) του Υπουργικού της Συμβουλίου[27]. Η Ελλάδα από την στιγμή που έχει θαλάσσια σύνορα με την Ιταλία, τη Λιβύη, την Αλβανία, την Αίγυπτο, την Κύπρο και την Τουρκία, θα πρέπει να προχωρήσει σε συμφωνίες με τα πιο πάνω κράτη για να

[26] Νόμος περί «Κύρωσης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης », ΦΕΚ Α' 136/1995.

[27] http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/TUR.htm

συμφωνηθεί η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους.

Πιο κάτω αναλύεται μια πιθανή οριοθέτηση της ελληνικής ΑΟΖ με τις γειτονικές χώρες με βάση την Σύμβαση του 1982:

Οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αλβανία

Η Ελλάδα, έχει υπογράψει συμφωνία με την Αλβανία τον Απρίλιο του 2009 για την οριοθέτηση θαλάσσιου συνόρου για την υφαλοκρηπίδα και άλλες θαλάσσιες ζώνες, με βάση το ελληνο-αλβανικό Σύμφωνο Φιλίας, Συνεργασίας, Καλής Γειτονίας και Ασφαλείας του 1996 και της Σύμβασης του 1982. Και οι δυο χώρες έχουν κυρώσει την συμφωνία. Η Σύμβαση αποτέλεσε πρωτοποριακή καθώς καθιερώθηκε το « σύνορο πολλαπλών χρήσεων- multipurpose boundary». Στην σύμβαση αυτή συμπεριλαμβάνονται η υφαλοκρηπίδα, τα χωρικά ύδατα αλλά και νέες ζώνες στην Α.Ο.Ζ. Τον Απρίλιο του 2010, το Αλβανικό Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε την συμφωνία αντισυνταγματική, για τους πιο κάτω λόγους (παρ. 113):

α. Δεν δόθηκε εξουσιοδότηση στην αλβανική αντιπροσωπεία για τη διενέργεια διαπραγματεύσεων και την υπογραφή συμφωνίας με την Ελλάδα.

β. Παρατηρήθηκαν σοβαρές παραλείψεις στο κείμενο της συμφωνίας.

γ. Δεν εφαρμόστηκαν οι αρχές του διεθνούς δικαίου για την επίτευξη δίκαιης λύσης.

δ. Λόγω του γεγονότος ότι τα νησιά δε λήφθηκαν υπόψη στην οριοθέτηση ως ειδικές περιστάσεις.

Παρά την απόφαση του Αλβανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, η εν λόγω συμφωνία δεν έχει ακυρωθεί και επιδιώκεται από την Ελλάδα να ολοκληρωθεί η υλοποίησή της.

Θα πρέπει να σημειωθεί όμως τα επιχειρήματα για την ακύρωση της συμφωνίας , καταρρίπτεται με βάση την Σύμβαση της Βιέννης για το Δικαιο των Συνθηκών που σύμφωνα με αυτή δεν ακυρώνονται συμφωνίες λογω έλλειψης πληρεξουσιότητας.

Οριοθέτηση ΑΟΖ με την Ιταλία

Η Ελλάδα έχει προβεί σε οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας με την Ιταλία, το 1977. Η ίδια γραμμή

οριοθέτησης θα ήταν εφικτό να αποτελέσει και κοινό σύνορο για τις ΑΟΖ, Ελλάδας και Ιταλίας. Φυσικά η Ιταλία θα μπορούσε να εκφέρει καθώς δε θα ήθελε να δημιουργήσει προηγούμενο και να επηρεάσει τα συμφέροντά της σε μια μελλοντική οριοθέτηση της ΑΟΖ της με την Τυνησία.[28] Να σημειωθεί ότι και οι δυο χώρες έχουν κυρώσει τη Σύμβαση του 1982.

Οριοθέτηση ΑΟΖ με τη Λιβύη

Η Λιβύη δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση του 1982, και υποστηρίζει τις αρχές τις ευθυδικίας/σχετικών περιστάσεων για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της, όπως στις περιπτώσεις της Μάλτας και Τυνησίας. Θα πρέπει να τονισθεί ότι στην υπόθεση για την υφαλοκρηπίδα Τυνησίας/Λιβύης, η Λιβύη υποστήριξε ότι τα νησιά δεν έχουν δικαίωμα σε υφαλοκρηπίδα, ενώ στην υπόθεση για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της με την Μάλτας, αρνήθηκε την οριοθέτηση με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής. Είχε ακόμα θέσει ως σχετικές περιστάσεις γεωμορφολογικά κριτήρια και αρχή της αναλογικότητας μεταξύ τους μήκους της ακτογραμμής κάθε κράτους και της υφαλοκρηπίδας. Οι συνομιλίες Ελλάδας και Λιβύης για την επίτευξη συμφωνίας ξεκίνησαν το 2006 αλλα η επίτευξη συμφωνίας είναι δύσκολη για τους πιο κάτω λόγους:

α. Λόγω απόρριψης από τη Λιβύη της αρχής της μέσης απόστασης για την οριοθέτηση.

β. Λόγω της ευθείας γραμμής μήκους 306 ν.μ που χάραξε η Λιβύη το 1973 για να κλείσει τον Κόλπο της Σύρτης, ενέργεια η οποία αντιτίθεται στο διεθνές δίκαιο και στην οποία αντέδρασε τότε η Ελλάδα με διακοίνωση της.[29]

γ. Η Λιβύη δεν αναγνώριζε δικαίωμα σε ΑΟΖ στα νησιά νότια της Πελοποννήσου και της Κρήτης, για τα οποία ζητησε να παραβλεφθούν. Οι συνομιλίες για πιθανή συμφωνία σταμάτησαν το καλοκαίρι του 2009, λόγω της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε στη Λιβύη. Από την ελληνική πλευρά υπάρχει ωστόσο θέληση όπως οι διαπραγματεύσεις επαναρχίσουν έτσι ώστε τα δύο κράτη καταλήξουν σε συμφωνία.[30]

[28] Στρατή, Α., 2012, σελ. 131-135
[29] Βαληνάκης, Γ., 2012, 'ΑΟΖ - Ελλάς επί τέσσερα, Η Ελλάδα των τεσσάρων θαλασσών', Foreign Affairs
[30] Δήλωση του εκπροσώπου του ΥΠΕΞ Γ. Δελαβέκουρα στις 29-03-2012.
(http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=135138&catID=1.

Οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αίγυπτο

Η Αίγυπτος έχει κυρώσει τη Σύμβαση του 1982. Επίσης, έχει καθορίσει ΑΟΖ με την Κύπρο με βάση την αρχή της ίσης απόστασης. Ενώ αρχικά, η συγκεκριμένη οριοθέτηση φαίνεται σχετικά απλή, κατά την έναρξη συνομιλιών μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου για την οριοθέτηση ΑΟΖ τον Ιούνιο του 2009, η Αίγυπτος ενημέρωσε το ελληνικό κράτος ότι είχε πρόθεση να ξεκινήσει συνομιλίες και με την Τουρκία για το ίδιο ζήτημα, κάτι που υπονοούσε ότι η Αίγυπτος πιθανόν να μην αναγνώριζε ΑΟΖ στο Καστελόριζο, κάτι που αντίκειται στις διατάξεις της Σύμβασης του 1982.[31] Εντος του 2017 πραγματοποιήθηκε στην Λευκωσία η τριμερής συνάντηση Κύπρου- Ελλάδας και Αιγύπτου σε επίπεδο Αρχηγών κρατών για την αναβάθμιση των σχέσεων τους στο πολιτικό, οικονομικό, ενεργειακό και διπλωματικό τομέα. Η διακήρυξη της Λευκωσίας αναμένεται ότι θα εκφράζει τη βούληση των τριών χωρών να συνεργαστούν στους τομείς της πολιτικής, της οικονομίας και του εμπορίου. Όσο αφορά τον ενεργειακό τομέα, η διακήρυξη αναμένεται να εκφράζει την απόφαση των τριών χωρών να προχωρήσουν στον καθορισμό των αντίστοιχων Α.Ο.Ζ τους. Η αναφορά αυτή αφορά την Ελλάδα και την Αίγυπτο, καθώς οι αντίστοιχες ζώνες Αιγύπτου και Κύπρου έχουν οριοθετηθεί εδώ και χρόνια.

Οριοθέτηση Α.Ο.Ζ με την Κύπρο

Η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει ακόμα συμφωνία με την Κύπρο για τον καθορισμό ΑΟΖ, παρόλο που η Κύπρος έχει εκδηλώσει την πρόθεσή της να προχωρήσει σε συμφωνία, χωρίς όμως να τάσσεται υπέρ της μονομερούς οριοθέτησης μεταξύ των δύο κρατών.[32] Η Κύπρος έχει κυρώσει στη Σύμβαση του 1982 και έχει πραγματοποιήσει τις μέχρι τώρα συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο, το Λίβανο και το Ισραήλ με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής. Θεωρείται περιττό να εξεταστεί αν η Κύπρος αναγνωρίζει επήρεια στα νησιά, διότι αν δεν αναγνώριζε τα δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες στο Καστελόριζο, τότε τα δύο κράτη δε θα είχαν εφαπτόμενα θαλάσσια σύνορα και δε θα υπήρχε ανάγκη

[31] Καρυώτης, Θ., 2011, σελ. 45-56.
[32] Μελέτης, Ν., 'Ανάβει "κόκκινο" για την ΑΟΖ', Έθνος, 6 Ιουνίου 2012.

συμφωνίας μεταξύ τους. Το μήκος του θαλάσσιου συνόρου Ελλάδας-Κύπρου είναι στα 27 ν.μ. περίπου.[33]

Οριοθέτηση ΑΟΖ με την Τουρκία

Οι διαφωνίες της Τουρκίας με την Ελλάδα στα θέματα της χωρικής θάλασσας και της υφαλοκρηπίδας, έχουν ως αντίκτυπο να μην υπάρχει γόνιμο έδαφος για να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών. Υπενθυμίζεται ότι η Τουρκία θεωρεί την επέκταση του πλάτους της ελληνικής χωρικής θάλασσας στο Αιγαίο από τα 6 στα 12 ν.μ. κατάχρηση δικαιώματος και κατ' επέκταση αιτία πολέμου, για τους πιο κάτω λόγους:[34]

α. Μια τέτοια ενέργεια θα μετέτρεπε το Αιγαίο Πέλαγος σε ελληνική θάλασσα, περιορίζοντας τα τουρκικά δικαιώματα στα χωρικά της ύδατα.

β. Θα πλήττονταν τα οικονομικά, στρατιωτικά και επιστημονικά συμφέροντα της Τουρκίας.

γ. Η Τουρκία θα έχανε την πρόσβασή της στις ανοιχτές θάλασσες, καθώς το Αιγαίο θα αποτελούσε ελληνική χωρική θάλασσα.

δ. Η Ελλάδα θα ευνοείτο κατά την οριοθέτηση των υπόλοιπων θαλάσσιων ζωνών της σε βάρος της Τουρκίας.

Συμφωνίες που έγιναν για τον καθορισμό συνόρων

Μέχρι σήμερα οι δύο χώρες δεν έχουν προχωρήσει σε υπογραφή κάποιας διμερής συμφωνίας για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων τους. Παρόλα αυτά σχεδόν όλη η οριοθετική γραμμή από τον Έβρο μέχρι το Καστελόριζο έχει προκύψει από προηγούμενες συνθήκες- συμφωνίες. Πιο συγκεκριμένα:

α. Η κυριαρχία της Ελλάδας σε Σαμοθράκη, Λήμνο, Λέσβο, Χίο, Ικαρίας και Σάμο, η οποία αναγνωρίστηκε με την απόφαση της Συνδιασκέψεως των Πρεσβευτών των Μ. Δυνάμεων στο Λονδίνο το 1914, επιβεβαιώνεται αμετάκλητα με τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης το 1923. Η θαλάσσια συνοριακή γραμμή με την Τουρκία στην περιοχή νότια του Έβρου και μέχρι την Ικαρία και τη Σάμο, οριοθετείται με

[33] Στρατή, Α., 2012, σελ. 150.

[34] Επίσημη Θέση Υπουργείου Εξωτερικών Τουρκίας (http://www.mfa.gov.tr/the-breadth-of-territorial- waters.en.mfa.

βάση την αρχή της μέσης γραμμής με βάση το εθιμικό δίκαιο και απουσία διμερούς συμφωνίας με την Τουρκία.

β. Η συνοριακή γραμμή που οριοθετήθηκε με τη Συνθήκη της Λοζάννης του 1923 στον Έβρο, επεκτείνεται κατά 3 ν.μ. εντός της θάλασσας με το Πρωτόκολλο των Αθηνών του 1926.

γ. Νότια της Σάμου και μέχρι το Καστελόριζο η θαλάσσια ελληνοτουρκική συνοριακή γραμμή, είναι ίδια με τα ιταλοτουρκικά θαλάσσια σύνορα που είχαν καθοριστεί με τις Ιταλοτουρκικές Συνθήκες του 1932, καθώς η Ελλάδα διαδέχεται την κυριαρχία της Ιταλίας επί των νησιών αυτών το 1947 με τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (άρθρο 14) και έκτοτε δεν έχει συναφθεί κάποια άλλη συμφωνία με την Τουρκία για διαφορετική οριοθέτηση.

Ιστορικό της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία.

Το ζήτημα για οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο Πέλαγος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1973, όταν η Τουρκία δημοσίευσε μονομερώς στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεώς της χάρτη με 26 υποθαλάσσιες περιοχές ελληνικών νησιωτικών συμπλεγμάτων στο ΒΑ Αιγαίο, για τις οποίες είχε εκδώσει άδεια υπέρ της κρατικής εταιρείας πετρελαίων ΤΡΑΟ για διεξαγωγή ερευνών εντοπισμού κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Η ένταση κορυφώθηκε στα έτη 1974-1976, όταν τουρκικά ωκεανογραφικά σκάφη συνέχιζαν τις έρευνές τους, παρά τις Ελληνικες ρηματικές διακοινώσεις με αποκορύφωμα τον Αύγουστο του 1976, όταν η Ελλάδα προσέφυγε στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε.[35] και στο ΔΔΧ, προκειμένου να υπάρξει παρέμβαση από μέρους τους. Το Συμβούλιο Ασφαλείας, με την ομόφωνη απόφασή του, θεωρησε ότι απειλείται η ειρήνη και η ασφάλεια και ζήτησε από τις δυο χώρες να μειώσουν την ένταση μεταξύ τους με σκοπό την επανέναρξη της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων, προσφεύγοντας στα αρμόδια όργανα και στο ΔΔΧ για την επίλυση των νομικών διαφορών που μπορεί να προκύψουν κατά την επίλυση της υπάρχουσας διαφοράς μεταξύ τους.

Κατά την προσφυγή της στο ΔΔΧ, η Ελλάδα ζήτησε να ληφθουν μέτρα προστασίας και διακοπή των

[35] Ρηματικές Διακοινώσεις S/12167- 10/08/1976 και S/12173-12-08-1976.

ερευνητικών δραστηριοτήτων. Ζήτησε ακόμα την παγιοποίηση έκδοσης νέων αδειών εκμετάλλευσης και από τα δύο κράτη όπου υπάρχουν αμφισβητούμενες περιοχές, μέχρι την επίλυση των διαφορών των δύο κρατών. Επίσης, ζήτησε από το Δικαστήριο να υποδείξει στις δύο χώρες να μην προβαίνουν σε στρατιωτικές ασκήσεις που μπορεί να διασαλεύσουν τις ειρηνικές σχέσεις τους.

Το ΔΔΧ, με την απόφασή του στις 19 Δεκεμβρίου 1978, έκρινε ότι δεν ήταν αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης. Αναγνώρισε όμως ότι υπάρχει νομική διαφωνία για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Σημειώνεται μαλιστα ότι η Τουρκία δε συμμετείχε στις ακροάσεις και δεν υπέβαλε αντιπροτάσεις ως προς τις ελληνικές θέσεις, θεωρώντας το ΔΔΧ αναρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης.[36] Σύμφωνα πάντως με τις επίσημες θέσεις του Τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, η Τουρκία θέτει υπό οριοθέτηση τη συνολική επιφάνεια του Αιγαίου Πελάγους πέρα από τα 6 ν.μ. της χωρικής θάλασσας της ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιών του Αιγαίου, γεγονός που αναγνωρίζει το δικαίωμα υφαλοκρηπίδας στα νησιά.

Θαλάσσιες Οριοθετήσεις ανάμεσα σε Τουρκία και άλλες χώρες

Η Τουρκία παρά το γεγονός ότι δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση του 1982, έχει θεσπίσει ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα με το Διάταγμα του Υπουργικού της Συμβουλίου No 86/11264-17.12.1986 [37] . Στο άρθρο 1 του διατάγματος προβλέπεται ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ με τα γειτονικά κράτη θα πραγματοποιηθεί με υπογραφή συμφωνιών, κατόπιν συνομιλιών με βάση τις αρχές της ευθυδικίας, ενώ δεν επηρεάζονται οι μέχρι τότε συμφωνίες οριοθετήσεων. Στη συνέχεια προέβη σε διμερείς συμφωνίες με άλλες γειτονικές χώρες, οι οποίες βασίστηκαν στην αρχή της ίσης απόστασης.

Οριοθέτηση ΑΟΖ ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία.

Η Τουρκία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, δεν είναι συμβαλλόμενο μέλος της Σύμβασης του 1982 σε αντίθεση με την Ελλάδα και επιθυμεί όμως οι οριοθετήσεις των θαλάσσιων συνόρων της με τα γειτονικά κράτη να πραγματοποιούνται με βάση το εθιμικό δίκαιο και τις αρχές της ευθυδικίας/σχετικών περιστάσεων. Η

[36] Επιστολή της 26ης Αυγούστου 1976 της Τουρκίας προς το ΔΔΧ.

[37] Ηνωμένα Έθνη: http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TUR_1986_Decree.pdf

Ελλάδα, επιθυμεί η οριοθέτηση να γίνει με βάση την αρχή της μέσης απόστασης. Η θέση της Τουρκίας είναι ότι τα νησιά αποτελούν σχετικές περιστάσεις χωρίς δικαίωμα σε υφαλοκρηπίδα και Α.Ο.Ζ, γεγονός που καθιστά τις διαφορές των δύο χωρών σχεδόν αγεφύρωτες. Στο χάρτη XVI του Παραρτήματος φαίνονται οι διεκδικήσεις ΑΟΖ της Τουρκίας στην περιοχή της Ανατ. Μεσογείου, όπου αγνοούνται πλήρως τα δικαιώματα σε ΑΟΖ του συμπλέγματος του Καστελόριζου, της Ρόδου, της Καρπάθου, της Κάσου,της Κρήτης καθώς και της Κύπρου. Γι' αυτούς τους λόγους θεωρείται πιθανή η μελλοντική προσφυγή της Ελλάδας στο ΔΔΧ, είτε στο Διεθνές Δικαστήριο για το Δ.Θ., το οποίο κρίνεται αρμοδιότερο για το εν λόγω ζήτημα, σε περίπτωση που οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο χωρών δεν έχουν ευτυχή κατάληξη. Η Τουρκία ακολουθει διαφορετική πολιτική για την Α.Ο.Ζ στην Μαύρη Θάλασσα καθώς έχει επιλεκτικά ανακηρύξει ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα, που αποτελεί κλειστή θάλασσα, αναιρεί όλα τα επιχειρήματά της ότι το Αιγαίο και η Μεσόγειος συνιστούν ειδικές περιπτώσεις ως ημίκλειστες θάλασσες, όπου η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν είναι εφαρμοστέα. Θα πρέπει να ληφθει υπόψη και η προοπτική μελλοντικής ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε που σε τέτοια περίπτωση, η Τουρκία θα αναγκαστεί να κυρώσει τη Σύμβαση του 1982, καθώς η Ε.Ε. την έχει κυρώσει από το 2012 και αποτελεί μέρος του κοινοτικού κεκτημένου, το οποίο πρέπει να τηρείται από όλα τα Κράτη-Μέλη της.[38]

ΙΔΕΑΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΟΖ

Με βάση την πιο πάνω ανάλυση και σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1982 μια πιθανή εκδοχή της Α.Ο.Ζ που θα μπορούσε να ανακηρύξει η Ελλάδα φαίνεται στο χάρτη XVI του Παραρτήματος του καθηγητή Ι.Θ. Μάζη και του Διδάκτορα Γ.Σγουρού, όπου οι οριοθετήσεις πραγματοποιούνται με βάση την αρχή της ίσης απόστασης αποδίδοντας πλήρη επήρεια στα ελληνικά νησιά.

[38] Μάζης, Ι., 'Η ελληνική ΑΟΖ: Γεωπολιτική πραγματικότης και γεωστρατηγική αναγκαιότης', Επίκαιρα, 29 Μαρτίου 2012 (http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=40822&category_id=0.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΟΖ

Η Ελλάδα εάν προχωρήσει σε ανακήρυξη Α.Ο.Ζ στις θάλασσες που την περιβάλουν θα είχε σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία θα συνέβαλλαν σημαντικά στη βελτίωση της ελληνικής οικονομίας. Ήδη η Ελλάδα έχει ήδη προσφύγει από το 2012 στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ε. Ε. για οικονομική στήριξη και σήμερα εκτελεί μνημονιακές μεταρρυθμίσεις για ανάκαμψη των οικονομικών της. Για να πετυχει το εγχείρημα αυτό, θα χρειαστεί βάθος χρόνου και περισσότερες στερήσεις από τον ήδη ταλαιπωρημένο ελληνικό πληθυσμό. Τα οφέλη μπορούν να προκύψουν από την αξιοποίηση, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της αλιείας και των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Οικονομικά οφέλη από την αλιεία

Στην περίπτωση που η Ελλάδα ανακηρύξει Α.Ο.Ζ, τα ελληνικά αλιευτικά θα αλιεύουν στην περιοχή της Α.Ο.Ζ ή ακόμα και ξένα, αλλά μόνο με έγκριση που θα πρέπει να λαμβάνουν από το Ελληνικό κράτος. Με αυτό τον τρόπο θα περιοριστεί η αλόγιστη και παράνομη αλιεία μέσω του ελέγχου εφαρμογής του ελληνικού κανονιστικού πλαισίου που αφορά την αλιεία. Επίσης η ελληνική οικονομία θα ωφεληθεί από την ανάπτυξη πολιτικών που θα ακολουθηθούν και θα έχουν ως πρωταρχικό τους στόχο τη βιώσιμη εκμετάλλευση της αλιείας από τις ελληνικές θάλασσες. Το τελευταίο χρονικό διάστημα έχει διαπιστωθεί πως με την αλόγιστη και παρατεταμένη αλίευση έχουν μειωθεί σε ύψιστο βαθμό τα ιχθυοαποθέματα[39] στην Ελληνική Θάλασσα και θα πρέπει να ληφθούν αμέσως δραστικά μέτρα.

Οικονομικά οφέλη από την αξιοποίηση Ανανεώσιμων *Πηγών Ενέργειας*

Με την ανακήρυξη ελληνικής Α.Ο.Ζ θα προκύψει κατασκευή υπεράκτιων αιολικών πάρκων για την καλύτερη αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού του Αιγαίου. Με αυτό τον τρόπο δεν θα ενοχλείται η τουριστική ανάπτυξη ενώ θα παρακαμφτούν οι αντιρρήσεις των τοπικών κοινοτήτων καθώς δεν θα βρίσκονται κοντά στις ακτές. Πάντως οι απόψεις για τον αν είναι προς όφελος της οικονομίας η

[39] Τρατσα,Μ. ΄΄ Η υπεραλιευση σκοτώνει τις Ελληνικές θάλασσες, Το βημα, 02-08-2011

εγκατάσταση πάρκων σε έδαφος όπως σε άγονα νησιά σε σχέση με την εγκατάσταση υπεράκτιων αιολικών πάρκων στο Αιγαίο, διίστανται.[40]

Οικονομικά οφέλη από την εκμετάλλευση υποθαλάσσιων *φυσικών πόρων*

Τα τελευταία χρόνια η περιοχή της νοτιοανατολική Μεσόγειος αποτελεί το «μήλον της έριδος» για την οποία υπάρχει υψηλό ενεργειακό ενδιαφέρον. Αυτό πρόεκυψε μετά από έρευνες οι οποίες κατέδειξαν μεγάλα κοιτάσματα εκμεταλλεύσιμων υδρογονανθράκων. Μέχρι και τον Ιούλιο του 1974, η Ελληνική πολιτεία είχε παραχωρήσει περιοχές του ΒΑ Αιγαίου σε πετρελαϊκές εταιρείες διεθνούς κύρους, όπως η TEXACO, η CHERON και η CONOCO.. Η αξιοποίηση των κοιτασμάτων της λεκάνης του Πρίνου, είναι η μοναδική περίπτωση εκμετάλλευσης και αξιοποίησης υδρογονανθράκων που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα και η απόδοση κυμαίνεται περίπου στα 3000 βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα. Η εκμετάλλευση ξεκίνησε το 1974 και μέχρι σήμερα έχουν εξαχθει μεγάλες ποσότητες σε πετρελαίου και φυσικό αέριο.[41]

Το 2011 το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εξάγγειλε διεθνή δημόσια πρόσκληση για συμμετοχή σε σεισμικές έρευνες απόκτησης δεδομένων μη αποκλειστικής χρήσης στη Δυτική και Νότια Ελλάδα μετά από ψήφιση νομοθεσίας, ο οποίος τροποποίησε τις διατάξεις του Νόμου του 1995, Περί Αναζήτησης, Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων. Στην πρόσκληση αυτή, επέδειξαν ενδιαφέρον συνολικά οκτώ εταιρείες με την εταιρεία Petroleum Geo-Services (PGS) από την Νορβηγία να επικρατεί. Το 2014 το Ελληνικό Δημόσιο θα προκήρυσσε τον πρώτο γύρο των αδειοδοτήσεων για εξόρυξη υδρογονανθράκων στις αναφερθείσες περιοχές. Η διαδικασία αυτή δεν θα είχε οποιοδήποτε οικονομικό κόστος για το Ελληνικό Δημόσιο, αντιθέτως θα λάμβανε κάποιο ποσοστό από τις πωλησεις της νορβηγικής εταιρείας. Παρόλες τις εξαγγελίες της κυβέρνησης για την ύπαρξη θαλάσσιου πλούτου στις συγκεκριμένες περιοχές, το θέμα βρίσκεται σε στασιμότητα χωρίς να έχει

---

[40] *Μάνος, Α., 'Αξιοποιώντας τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα: Αιολικό δυναμικό του Αιγαίου', Από την Ημερίδα ΕΜΠ με θέμα: «Στο μονοπάτι του οράματος», 09-04-2010 και Βασιλειάδης, Ι., 'Πόσο αναγκαία και εφικτά είναι τα Θαλάσσια Αιολικά Πάρκα στην Ελλάδα;', Capital.gr, 21-12-2011.*

[41] *Νικολαου, Κ., 'Αλήθειες και ψέματα για την έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων στην Ελλάδα', Energypress, 21-03-2012.*

πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε γεώτρηση.

Το 2012 το Υπουργείο Περιβάλλοντος γνωστοποίησε ανοικτή πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος και παραχώρηση αντίστοιχων δικαιωμάτων εξόρυξης και έρευνας για υδρογονάνθρακες για τις περιοχές του Πατραϊκού Κόλπου, Ιωαννίνων και του Κατάκολου. Τελικά υποβλήθηκαν οκτώ προτάσεις ως εξής: Τέσσερις για την περιοχή των Ιωαννίνων, δύο για το Κατάκολο και δυο για τον Πατραϊκό Κόλπο. Την χερσαία περιοχή των Ιωαννίνων ανέλαβε η εταιρεία Energian oil and gas/petra petroleum, με προβλέψεις για την αποδοση της περιοχής να υπολογιζεται από τα 50 μέχρι τα 100 εκατομμύρια βαρέλια. Για την θαλάσσια περιοχή του Πατραϊκού η απόδοση της εκτιμήθηκε στα 200 εκατομμύρια βαρέλια και την ανέλαβε η εταιρεία Ελληνικά Πετρέλαια/ Edison/Petroceltic. Τέλος για Κατάκολο η απόδοση του οποίου υπολογίστηκε μεταξύ 3 και 5 εκατομμύρια βαρέλια ανέλαβε η εταιρεία ENERGIAN OIL AND GAS/ TRAJAN OIL & GAS LTD. Τα έσοδα για το ελληνικό δημόσιο από τις πιο πάνω περιοχές υπολογίστηκε γύρω στα 18 δις. Ευρώ.[42] Παρόλα αυτά, όπως συνέβηκε και για την Κρήτη οι εξαγγελίες που ανακοινωθήκαν δεν προχώρησαν χωρίς να δημοσιοποιούνται οι λόγοι.

Ένας τομέας που μελλοντικά θα αποκτήσει ζωτικό ενδιαφέρον είναι η εξόρυξη και εκμετάλλευση των υδριτών μεθανίου που υπάρχουν σε μεγάλες ποσότητες στα νότια της Κρήτης και τους Καστελλόριζου. Είναι για αυτό τον λόγο καθώς και για άλλους η μεγάλη γεωστρατηγική σημασία του Καστελλόριζου για την Ελλάδα.

Ο εντοπισμός κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή του Δέλτα του Νείλου δίνει ελπίδες και προσδοκίες ότι και στην νοτιοανατολική περιοχή της Κρήτης προς την Αίγυπτο, η οποία αποτελεί βόρεια προέκταση της λεκάνης του Ηροδότου, θα υπάρχουν τεράστια κοιτάσματα υδρογονανθράκων. Η εκτίμηση αυτή, ενισχύθηκε και από τον καθηγητή του Πολυτεχνείου Κρήτης, Α. Φώσκολο ο οποίος υπολογίζει πως το ενεργειακό δυναμικό της νοτιοανατολικής Κρήτης, μπορεί να ξεπεράσει τα 20 δισεκατομμύρια βαρέλια με ορίζοντα εκμετάλλευσης τους τα επόμενα 25 χρόνια.

---

[42] *www.protothema.gr/economy/article/378785/mauros-hrusos-eos-kai-18-dis-euro-se Ioannina-Patraiko- kai- κατακολο.*

Αρκετές περιοχές στην επικράτεια της Ελλάδας, μέχρι σήμερα παραμένουν ανεξερεύνητες λογω μη οριοθετησης τους . Αυτό που πρέπει να πραγματοποιηθεί είναι η διεξαγωγή ερευνών για να διαπιστωθεί η ύπαρξη κοιτασμάτων. Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της Ελλάδας το συντομότερο θα έχει ως αποτέλεσμα να αξιοποιήσει και να επωφεληθεί από τον πιθανό εντοπισμό υποθαλάσσιου πλούτου. Η Ελλάδα θα βοηθηθεί σημαντικά καθώς θα βελτιωθεί η γεωστρατηγική της θέση και η προβληματική οικονομία της. Σε περίπτωση που το Ελληνικό Δημόσιο εξασφαλίσει περίπου ένα ποσοστό της τάξης μεταξύ 20-30% της αξίας της παραγόμενης ποσότητας, τότε το οικονομικό όφελος για το ελληνικό κράτος θα μπορούσε να ανέλθει σε αρκετά δισεκατομμύρια ευρώ[43].

Συστηματικές χαρτογραφήσεις διεθνών ινστιτούτων δείχνουν ότι στην περιοχή της Κρήτης βρίσκονται μεγάλα αποθέματα υδριτών που συνήθως είναι μόρια μεθανίου εγκλωβισμένα μέσα σε μια κρυστάλλινη δομή που μοιάζει με αυτή του πάγου. Είναι για αυτό τον λόγο που αποκαλούνται και «παγωμένο» φυσικό αέριο. Σε κανονικές συνθήκες ενα κυβικό μέτρο υδριτή, όταν βγει στην επιφάνεια, γίνεται 67 κυβικά μέτρα. Στους κόλπους της πετρελαϊκής βιομηχανίας, οι υδρίτες αποκαλούνται «κοιτάσματα της επόμενης 20ετίας». Η πετρελαϊκή εταιρεία ExxonMobil είναι η μεγαλύτερη και η τέταρτη κατά σειράν, πολυεθνική εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα. Στις παραχωρήσεις που έχουν γίνει στα ΕΛΠΕ, συμμετέχουν ήδη η Total και η Edison, ενώ πριν από μερικούς μήνες μερίδιο απο την παραχώρηση των Ιωαννίνων στην Energean ανέλαβε και η ισπανική Repsol.

Σε συζητήσεις με τις ελληνικές εταιρίες βρίσκονται και άλλες πολυεθνικές εταιρείες όπως η ΕΝΙ, Statoil και η Shell. Εκπρόσωποι των πολυεθνικών αναμένεται να παρευρεθούν στο συνέδριο Globa Oil και Gas Europe and Mediterranean που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα το διάστημα 26-28 Σεπτεμβρίου 2017. Το πιο πάνω συνέδριο θα φιλοξενήσει και το περιφερειακό συνέδριο της Ένωσης Αμερικανών Γεωλόγων ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος οργανισμός γεωλόγων πετρελαίου στην υφήλιο, με 20000 μέλη που δραστηριοποιούνται στην ενεργειακή βιομηχανία σε 129 χώρες.

[43] www.capital.gr

Ο καθηγητής Συρίγος στο βιβλίο του ¨Ελληνοτουρκικές Σχέσεις¨ αναφέρει επτά λόγους που σημειώνονται πιο κάτω και που επιβάλουν την ανακήρυξη της Ελληνικής ΑΟΖ:

1. Διασφαλίζει και επιβεβαιώνει την πολιτική και οικονομική ενότητα του ελλαδικού χώρου, τις ηπειρωτικές περιοχές με τα νησιά.
2. Προστατεύει το θαλάσσιο περιβάλλον πέραν των χωρικών υδάτων (πχ από πετρελαιοκηλίδες) , που είναι και ο μόνος πλούτος του Αιγαίου , τον οποίον μέχρι σήμερα εκμεταλευεται η Ελλάδα μέσω του τουρισμού.
3. Βοηθά στην αντιμετώπιση της καταστροφής των αλιευτικών πεδίων του Αιγαίου, που υπεραλιευονται συστηματικά πέραν των 6 μιλίων από τις ελληνικές ακτές.
4. Προσφέρει δυνατοτητες οικονομικής εκμετάλλευσης πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης μέσω, π.χ παραγωγής ηλεκτρικης ενέργειας από ρεύματα, ύδατα και ανέμους.
5. Έχει ως βάση της το στοιχείο της αποστάσεως από τις ακτές και μόνον. Έτσι καταρρίπτει οποιοδήποτε Τουρκικό επιχείρημα για γεωμορφολογικά στοιχεία του βυθού της θάλασσας που θα μπορούσαν να συνδεθούν με την υφαλοκρηπίδα.
6. Κλείνει θέματα που δυνητικά θα μπορούσαν να εγερθούν στο μέλλον στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, όπως αυτό της ΑΟΖ.
7. Προσφέρει μεγαλύτερη ισχύ σε ένα κράτος η πρόσκτηση αυξημένων αρμοδιοτήτων στις θάλασσες που το περιβάλουν.

Η αξία των κοιτασμάτων φυσικού αερίου εντος της Ελληνικής ΑΟΖ όπως έχει υπολογιστεί έχει ως εξής:

-Αιγαίο 1,5 δις βαρέλια Χ100$ = 150 δις $

- Ιόνιο 2 δις βαρέλια Χ100$ = 200 δις $

- Κρήτη 14-22 δις βαρέλια Χ100$ = 1,4-2.2 Τρις $

-Σύμπλεγμα Καστελλόριζου 50 δις βαρέλια Χ 100$ = 5 Τρις $

Το φυσικό αέριο υπολογίζεται σε βαρέλια, για να υπάρχει ένα μέτρο σύγκρισης με το πετρέλαιο και για να κατανοούνται καλύτερα τα μεγέθη.

Το μέγεθος των κοιτασμάτων έχει υπολογιστεί από το Γεωλογικό Ινστιτούτο των ΗΠΑ και έχει δημοσιευτεί σε σχετικούς χάρτες. Σχετικές μελέτες έχουν γίνει και από το Γαλλικό Ινστιτούτο Πετρελαίου με ανάλογα αποτελέσματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερα κράτη είχαν προβεί στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους. Πιο συγκεκριμένα, τα μοναδικά Μεσογειακά κράτη που δεν προέβηκαν σε οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους πέραν της χωρικής θάλασσας, είναι η Αλβανία, η Βοσνία & Ερζεγοβίνη, η Ελλάδα, το Μαυροβούνιο το Μονακό και η Τουρκία. Επίσης η μοναδική Μεσογειακή χώρα που δεν έχει καθορίσει χωρική θάλασσα πλάτους 12 ν.μ, είναι η Ελλάδα. Επομένως η μοναδική οδός για την Ελλάδα είναι να ακολουθήσει την ίδια πολιτική που ακολουθούν οι υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, επεκτείνοντας το πλάτος της χωρικής της θάλασσας στα 12 ν.μ και αυτή θεωρείται πλέον η κατάλληλη στιγμή. Αυτή η επέκταση όμως, πρέπει να γίνει πριν η Ελλάδα συνάψει οποιεσδήποτε συμφωνίες με γειτονικές χώρες, διότι σε περίπτωση που προκύψει οποιαδήποτε διαφωνία με οποιοδήποτε γειτονικό κράτος και τότε θα πρέπει να επιλυθεί μέσω δικαστηρίου, τα ελληνικά νησιά θα έχουν ήδη χωρική θάλασσα 12 ν.μ. Κρίνεται απαραίτητο να γίνει κάτι τέτοιο, καθότι σε καμιά περίπτωση δεν παραβλέπεται το δικαίωμα στα νησιά να έχουν χωρική θάλασσα , ακόμα και στις περιπτώσεις όπου δεν αναγνωρίζεται πλήρης επήρεια σ' αυτά.

Η περίπτωση της Ελλάδας ωστόσο διέπεται από την υφιστάμενη διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Η οριοθέτηση και η ανακήρυξη της ελληνικής ΑΟΖ θα δώσει την τελική λύση στο πρόβλημα αυτό. Αυτό δε σημαίνει ότι σε περίπτωση μη ανακήρυξης ΑΟΖ από την Ελλάδα, η χώρα θα απολέσει τα δικαιώματά της στην υφαλοκρηπίδα της τα οποία υφίστανται 'ipso jure' και χωρίς να απαιτείται σχετική διακήρυξη. Όμως, χάνονται τα επιπλέον οφέλη από την αξιοποίηση των υπερκείμενων υδάτων, τα οποία κατοχυρώνονται μέσω ανακήρυξης ΑΟΖ.

Συγκεκριμένη μέθοδος για οριοθέτηση δεν έχει καθιερωθεί από την διεθνή νομολογία. Υπάρχει πληθώρα υποθέσεων οι οποίες τυγχάνουν εξέτασης από τη διεθνή νομολογία σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Θα ήταν λάθος να προεξοφλήσουμε το αποτέλεσμα μιας μελλοντικής δικαστικής επίλυσης όσον αφορά την οριοθέτηση των ελληνικών θαλάσσιων ζωνών με γειτονικές χώρες. Σε πιο πρόσφατες υποθέσεις, παρατηρήθηκε ότι τα δικαιοδοτικά όργανα, καθόρισαν την περιοχή που θα οριοθετηθεί, αφού αρχικά με

την μέθοδο της ίσης απόστασης χάραξαν μια προσωρινή γραμμή έτσι ώστε να μπορούν να διενεργήσουν περεταίρω εξετάσεις κατά πόσο υφίστανται τέτοιες σχετικές περιστάσεις που να δικαιολογούν τροποποίηση της γραμμής.

Καθώς τα αποτελέσματα από τις πρόσφατες έρευνες εντοπισμού κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στη Λεκάνη της ΝΑ Μεσογείου, οι οποίες αποτελούν ένδειξη ύπαρξης κοιτασμάτων και εντός της «ιδεατής» ελληνικής ΑΟΖ, η Ελληνική Πολιτεία θα πρέπει να παρακαθίσει σε διαπραγματεύσεις με τις γειτονικές χώρες για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της, συνεπικουρούμενη και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθόσον οι ΑΟΖ Ελλάδας και Κύπρου αποτελούν και την ΑΟΖ της Ανατολικής Μεσογείου της ΕΕ.

Αδιαμφισβήτητα η πρόσφατη αδειοδότηση για εκτέλεση σεισμογραφικών ερευνών για εντοπισμό κοιτασμάτων σε περιοχές με σαφές ή ευκολότερα διασαφηνιζόμενο καθεστώς (Ιόνιο Πέλαγος, Ν. Κρήτη) αποτελούν θετική πρόοδο στην περιοχή. Ωστόσο θα πρέπει οι ενέργειες αυτές να επεκταθούν και σε άλλες περιοχές, ειδικά σήμερα που η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας δεν επιτρέπει άλλες καθυστερήσεις και υποθετικές συζητήσεις για τους πιθανολογούμενους υποθαλάσσιους φυσικούς πόρους της Ελλάδας, οι οποίοι θα «σώσουν» τη χώρα.

Πλέον η κατάσταση στα ενεργειακά περνάει σε νέα φάση καθώς με το μέγεθος των υδρογονανθράκων στα οικόπεδα της Κυπριακής ΑΟΖ είναι σίγουρο ότι η Τουρκία θα φθασει στα άκρα. Το πόσο σημαντική είναι η ανακήρυξη της Ελληνικής ΑΟΖ προκύπτει από το άρθρο του Νίκου Λυγερού: ¨ *Κατά κάποιο τρόπο πρέπει να αποδεχτούμε ότι η έννοια της ΑΟΖ έχει σημασία από το πολιτικό πλαίσιο, διότι δεν είμαστε ο μοναδικός παίχτης, κατά συνέπεια αυτή η ανεξαρτησία, αν δεν ενταχθει σε ένα συμμαχικό πεδίο δράσης, θα παραμείνει ένα πλαίσιο όπου θα παίξουν εις βάρος μας οι άλλοι παίκτες. Και ο λόγος είναι απλός: γεωστρατηγικά και τοποστρατηγικά, η ελληνική ΑΟΖ έχει τεράστια σημασία, όχι μόνο για μας, και κατ΄ επέκταση για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και για τους αντίπαλους μας που προτιμούν να μην θεσπίσουμε και να μην συμπράξουμε διακρατικές συμφωνίες, διότι αυτή η αδράνεια θα τους προσφέρει μεγάλες δυνατότητες κινήσεων σ΄ ένα πλαίσιο, το οποίο θα ήταν ελεύθερο. Η μη συνειδητοποιημένη αυτού*

του νοητικού σχήματος θα προκαλέσει εις βάρος μας μεγάλα προβλήματα με επιπτώσεις για το μέλλον που δύσκολα μπορούμε να προβλέψουμε με τα τωρινά δεδομένα, τόσο μεγάλη θα είναι η αλλαγή φάσης΄΄.

Το κύριο ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί είναι το εξής: Μπορεί η μονομερής ανακήρυξη της ΑΟΖ να δημιουργήσει κρίση? Η απάντηση δεν είναι τόσο δύσκολη όσο φαίνεται και γιατί μέχρι σήμερα παγκόσμια έχουν γίνει 137 ανακηρύξεις ΑΟΖ και σε καμία περίπτωση από αυτές τις 137 μονομερείς ανακηρύξεις δεν υπήρξε κρίση στις διμερείς σχέσεις των γειτονικών κρατών.

Το 1983 οι ΗΠΑ προχώρησαν σε μονομερή ανακήρυξη Α.Ο.Ζ και φυσικά στα νησιά τους. Μπορεί η Σοβιετική Ένωση τότε να έδειξε την αντίθεση της αλλά το επόμενο έτος και η ίδια προχώρησε στην ανακήρυξη της δικής της Α.Ο.Ζ. Επίσης η Κύπρος επί προεδρίας του αείμνηστου προέδρου Τ. Παπαδόπουλου ανακήρυξε την δική της Α.Ο.Ζ χωρίς να δημιουργηθεί καμία κρίση. Οι δυο υπερδυνάμεις αλλά και η Ε.Ε είχαν αποδεχτεί την ανακήρυξη της Κυπριακής Α.Ο.Ζ ενώ η Τουρκία περιορίστηκε σε απλά μια ανακοίνωση διαμαρτυρίας.

Συνοψίζοντας τις επόμενες διπλωματικές κινήσεις της Ελλάδας, η ελληνική πολιτική θα πρέπει να κινηθεί στα πλαίσια της δήλωσης του Ρεξ Τίλλερσον που είχε προβεί στις 23.1.2013 στην Ουάσινγκτον: ¨Στα πλαίσια του ΔΘ η Ελλάδα δεν πρόκειται και δεν πρέπει να διαπραγματευτεί με κανέναν το δικαίωμα της στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και μάλιστα πιστεύουμε ότι αυτό το δικαίωμα, το αναφαίρετο δικαίωμα, πρέπει να υποστηριχτεί και από την πλευρά των ΗΠΑ.»

Η πιο πάνω δήλωση ίσως να αποτελεί την ουσία που αφορά την ανακήρυξη της Ελληνικής ΑΟΖ. Φυσικά η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει πρώτα να συνεννοηθεί πρώτα με τον στρατηγικό της σύμμαχο της, τις ΗΠΑ προτού προχωρήσει μονομερώς σε τέτοια πράξη.

Κάποιοι φυσικά θα αναφερθούν ότι ίσως θα έπρεπε να εκμεταλλευτούμε μια ευκαιρία, αλλά πραγματικά στο τέλος θα πρέπει να εδραιώσουμε την θέση μας σε μια ανθεκτική βάση. Η Κύπρος έχει αποδείξει με το παράδειγμα της ότι έχει αντέξει σε μια κατάσταση κρίσης.

Τα λόγια του Νίκου Λυγερού αντικατοπτρίζουν σε γενικές γραμμές την πολιτική των εκαστοτε Ελληνικών Κυβερνήσεων.¨ Ο πραγματικός μας εχθρός δεν είναι παρά μόνο μια μορφή ηττοπάθειας, η

οποία μας οδηγεί να μην πιστεύουμε στις ικανότητες και δυνατότητες μας. Είναι λοιπόν σημαντικό να απελευθερωθούμε από τις φοβίες μας που μας παραλύουν τη σκέψη και δεν επιτρέπουν τη στρατηγική μας δράση’’.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ -ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΝ - ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΝΟΜΟΙ - ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- Διακήρυξη No. 2667, "Policy of the United States with Respect to the Natural Resources of the Subsoil and Sea-Bed of the Continental Shelf", 28 Σεπτεμβρίου 1945, 10 Fed. Reg. 12303; XIII Bulletin, Dept. of State, No. 327, 30 Σεπτεμβρίου 1945.
- Διακήρυξη No. 2668 "Policy of the United States with Respect to Coastal Fisheries in Certain Areas of the High Seas", 28 Σεπτεμβρίου 1945, 10 Fed. Reg. 12304.
- Προεδρική Διακήρυξη σχετικά με την Υφαλοκρηπίδα της 23ης Ιουνίου 1947, El Mercurio, Santiago de Chile, 29 Ιουνίου 1947.
- Προεδρικό Διάταγμα No. 781 της 1ης Αυγούστου 1947, El Peruano: Diario Oficial. Vol. 107, No. 1983, 11 Αυγούστου 1947.
- Διακήρυξη της Θαλάσσιας Ζώνης. United Nations Legislative Series, ST/LEG/SER.B/6 (Ηνωμένα Έθνη, Νέα Υόρκη, 1957).
- The Montevideo Declaration on the Law of the Sea of 8 May 1970.
- The Declaration of Latin American States on the Law of the Sea (The Lima Declaration) of 8 August 1970.
- Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη (1958).
- Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα (1958).
- Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982).
- UNCLOSOR, Τόμος III.
- UNCLOSOR Τόμος IV.
- Conclusions in the General Report of the African States Regional Seminar on the Law of the Sea, held at Yaoundé, 20-30 June 1972. United Nations Legislative Series, ST/LEG/SER.B/16
- Report of the Sub-Committee on the Law of the Sea by the Asian-African Consultative Committee, Colombo, 18-27 Ιανουαρίου 1971.
- Report of The Thirteenth Session of the Asian-African Consultative

Committee, Lagos, 18-25 January 1972.

- Βενεζουέλα – Ολλανδικές Αντίλλες, Limits in the Seas, No 105 Maritime Boundaries: Colombia- Dominican Republic & Neth. Antilles- Venezuela, 1986.
- Νόμος της Ελληνικής Δημοκρατίας περί «Κύρωσης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης », ΦΕΚ Α' 136/1995.
- Νόμος της Ελληνικής Δημοκρατίας 272/1914.
- Κανονιστική Διοικητική Πράξη της Κυπριακής Δημοκρατίας No 51/2007.
- Έκθεση της Διάσκεψης της Διεθνούς Νομικής Εταιρείας στη Σόφια (2012) με θέμα «Οι Γραμμές Βάσεως του Διεθνούς Θαλάσσιου Δικαίου».

Β. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

- Fisheries Case (United Kingdom v. Norway) Judgment of 18/12/1951, 116 ILR 18, no. 36.
- North Sea Continental Shelf Case (The Netherlands/Denmark-FR Germany) (1969), ICJ Rep. 1969, 3.
- Aegean Sea Continental Shelf Case(Greece v. Turkey) (19/12/1978), www.icj-cij.org.
- Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Judgment, ICJ Rep. 1982, 18.
- Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (USA-Canada), ICJ Rep. 1984, 246.
- Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea-Bissau (1985), 77 ILR 635.
- Libya-Malta Continental Shelf Case, ICJ Rep. 1985, 13
- Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway), ICJ Rep. 1993, 38.
- Yemen-Eritrea Arbitration (Phase II, Maritime Delimitation) (1999), www.pca-cpa.org.
- Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v.Bahrain) (2001),Merits, Judgment, www.icj-cij.org .
- UN, Digest of International Cases on the Law of the Sea, New York 2006.
- Case concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras) (2007), www.icj-cij.org.
- Maritime Delimitation in the Black Sea (ROMANIA v. UKRAINE) (2009), www.icj-cij.org.
- Dispute concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal (2012), Judgment No 16, ITLS.

Γ. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τσάλτας, Γ., 1986, Ζώνες Εθνικής Δικαιοδοσίας, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις.
- «Δωδεκάνησα: Συνθήκες-Νόμοι- Στατιστικές-Χάρτες, 1947-1997», Εκδόσεις Βουλής των Ελλήνων.
- Καρακωστανόγλου, Β., 2001, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας-Το νομικό καθεστώς με έμφαση στην αλιεία, εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μάζης, Ι. και Σγουρός, Γ., 2010, Geopolitics of energy in the Kastelorizo - Cyprus - Middle East complex: based on the existing geophysical and geological indications ofhydrocarbon deposits, Regional Science Inquiry Journal, Vol. II (2).
- Καρυώτης, Θ., 2011, Mediterranean Quarterly, A Journal of Global Issues: Hydrocarbons and the Law of the Sea in the Eastern Mediterranean: Implications for Cyprus, Greece, and Turkey, Volume 22, Issue 2 by Mediterranean Affairs Inc.
- Στρατή, Α., 2012, Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες & οριοθέτηση με γειτονικά κράτη, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φαραντούρης Ν. και Κοσμίδης Τ.,2013,Δικαιο Υδρογονανθράκων.
- Ιωάννου Κ και Στρατή Α. 2012, Δίκαιο της Θάλασσας, 2012.
- American Journal of International Law, Vol. 69.
- Browning, D., S., 1968, Exploitation of Submarine Mineral Resources beyond the Continental Shelf.
- O' Connell, D.P., 1984, The international law of the Sea, Oxford, Clarendon Press, Vol. II.
- Anard, R. P. , 1976, Legal Regime of The Sea Bed And The Developing Countries, Thomson Press.
- Extravour, W. C., 1979, Exclusive economic Zone: A Study of the Evolution and Progressive Development of the International Law of the Sea,. Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales.

Δ. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Νικολάου, Κ., 'Οι έρευνες για κοιτάσματα υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες ζώνες Ελλάδας και Κύπρου και η πολιτική των γειτονικών χωρών', Καθημερινή , 28-02-2010.
- Μάνος, Α., 'Αξιοποιώντας τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα: Αιολικό δυναμικό του Αιγαίου', Ημερίδα ΕΜΠ με θέμα: «Στο μονοπάτι του Οράματος», 09-04-2010.
- Μάζης, Ι. και Σγουρός, Γ., 'Γεωγραφική Κατανομή των Υδριτών Μεθανίου και Διεθνής Γεωπολιτική της Ενέργειας', Επίκαιρα, 15-04-2010.
- 'Noble Energy announces significant discovery at Leviathan offshore Israel', Offshore Energy Today.com , 15 -04- 2011.
- Τράτσα, Μ., 'Η υπεραλίευση σκοτώνει τις ελληνικές θάλασσες', Το Βήμα, 02-08-2011.
- Βασιλειάδης, Γ., 'Πόσο αναγκαία και εφικτά είναι τα Θαλάσσια Αιολικά Πάρκα στην Ελλάδα;', Capital.gr ,21/12/2011.
- Νικολάου, Κ., 'Αλήθειες και ψέματα για την έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων στην Ελλάδα', Energypress.gr, 21-03-2012.
- Ι.Θ. Μάζης στα Επίκαιρα: «Η ελληνική ΑΟΖ: Γεωπολιτική πραγματικότης και γεωστρατηγική αναγκαιότης», 29/03/2012.
- Καλογεράκης, Η., 'Ελλάδα, Τουρκία και ΑΟΖ. Επικίνδυνες είναι πλέον οι καθυστερήσεις', Ελεύθερη Ζώνη , 23-04-2012.
- Βαληνάκης, Γ., 'ΑΟΖ - Ελλάς επί τέσσερα, Η Ελλάδα των τεσσάρων θαλασσών', Foreign Affairs , 02-05-2012.
- Μελέτης, Ν., 'Ανάβει "κόκκινο" για την ΑΟΖ', Έθνος, 6-6-2012

Ε. ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

- United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea (http://www.un.org/Depts/los/index.htm)
- International Court of Justice (www.icj-cij.org)
- Permanent Court of Arbitration (www.pca-cpa.org)
- Sovereign Geographic Inc. (http://www.sovereigngeographic.com)
- Υπουργείο Εξωτερικών Ελληνικής Δημοκρατίας (http://www.mfa.gr)
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (www.ypeka.gr)
- Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού Κύπρου (http://www.mcit.gov.cy)
- Υπουργείο Εσωτερικών Κύπρου (http://www.moi.gov.cy)
- Υπουργείο Εξωτερικών Τουρκικής Δημοκρατίας (http://www.mfa.gov.tr)
- Εθνικό Τυπογραφείο (www.et.gr)
- http://www.theestimate.com
- http://www.zeitschrift.co.uk
- http://www.epikaira.gr
- http://www.energypress.gr
- http://www.real.gr
- http://www.naftemporiki.gr
- http://www.capital.gr
- http://news.in.gr
- http://www.inews.gr
- http://el.wikipedia.org